

સર્વે શોખીલા સુજ્જનો માટે
સદેવંત સાવળીંગા
ની આહમવની રસિક
વાર્તા.

છપાવી પસિદ્ધ કરનાર,
બુકસેલર મહાદેવ રામચંદ્ર બાગુબટે.
ત્રણ દરવાજા—અમદાવાદ.

અમદાવાદમાં ખમાસાને ચકલે ધી નટવર પિન્ડીંગ પ્રેસમાં
બોખીલાલ નારણદાસ બોડીવાળાએ છાપી.

આવૃત્તિ ૧૦ મી. પ્રત ૪૦૦૦.

સંવત ૧૯૭૩. સને ૧૯૧૭.

કિંમત ૦-૪-૦

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
સે. ૧૮૮૧
ગુજરાતી બોપીરાઈટ-સંગ્રહ
૭૫૫૫

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૮૮-૮

વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ રાદેવંત રાવણી

વિષય ૬-૩૨

સદેવંત ને સાવલીંગાની વારતા.

દુહો—સમર સરસ્તી શારદા મંદિરે હું મતી સાર જેથી જય મુરખ દશા પ્રગટે જ્ઞાન નીરધાર સત્ય લાજ લીધી મને સત્ય ઉમે જાણુ સત્ય સુંજશ પામે ધણે સત્ય કોટી કલ્યાણુ. સત્ય થકી સજન બલા સત્યે વરસે મેહ; સત્યવંત તો સુખીયા સદાદુખ ન પામે તેહ સાયવંત તમે સાંભળો કથા કહું રસ ખાણુ; યુક્તિ જુગતી એમાં સમજે ચતુર સુમણુ ચોપાઈ—સદેવંતને સાવળીંગાં તણી વળી કહું આઠવણી સાંભળજે તમે દેખ કાના નર જીલશે પોતાનું બાન હુંકારા વીણુ વાત નથાય માગ્યા વગર ન પીરશે માત મરણુ વીના છાતી ના કુટાય લગન વીના ગીત નવ ગાવાય શ્રોતા વક્તા સુણુજે સહુ જુક્તિથી જુક્તિ જોડી કહું ભજન સાંભળીને હરખીત થાય દુરજનનું મુખકું કરમાય—ઝીની જાત બહુ હઠીલી હોય છે અને હઠ લે છે તે જીવ જતાં મુક્તિ નથી તેમ પાર્વતીએ વનની રચના જોવાની હઠ લીધી શીવે નીરાશ થઈ પાર્વતીને આધીન થઈ પાર્વતીને લઈ વનની રમણીય રચના જોવા નીકળ્યા નાના મોટા વનની અલૌકિક લીલા અને તેના અદ્ભુત ચમત્કારોનું અવલોકન કરતા કરતા એક અસંખ્ય જુગતી નાંખીએરી નામની સાતસો પગ-થીયાવાઝી વાવ ઉપર આવ્યા તે જાઈ પાર્વતી ખોલ્યાં કે અહો ત્રીપુરારી આ વાવનું પાણી લાવી મને પાશો! શીવ હા લે હમણું લાવી આપુ એમ કહી એક ઝાડના પાત્રાનો પડીયો બનાવી તેમાં વાવનું પાણી લાવી આપ્યું પાર્વતી પાણી પીત્રા જય છે તેવામાં ઝાડપર બેઠેલા વાંદરાનું પતીખીબ પાણીમાં પડવાથી પાર્વતી ઉચુ જોવા લાગી અને ખોલી હે મહારાજ આ વાંદરો શા ચીચારમાં લીન થઈ ગયો છે તે કહો શીવ એ કહાણી કહેતાં છ માસ જય તો પણ પુરી થાય એમ નથી, માટે ચાલ રસ્તે પડ. પાર્વતીને રીશ ચઢવાથી પાણી ફેંકી દઈ મા-

ખીરપ બની શીવની જટામાં ભરાય બેડી તે જોઈ શીવ ગાંડા બની
 ગયા અને બાન લુટી ભમવા લાગ્યા. પાર્વતી પાછું રૂપ ધારણ કરી
 શીવ સમીપ આવી બોલી કે કેમ થાક્યા, હવે વાંદરાની કથા કહેવી
 છે! શીવ તું ક્યાં ગઈ હતી? પાર્વતી તમારી કથામાં હતી. ચોપાઈ
 શીવ કહે તું સાંભળ નાર અનુક્રમે કહું આઠ અવતાર પહેલો બ્રહ્મા
 બ્રહ્મણી સાદ, બીજો ચક્રવે ચક્રવી નરનાર ત્રીજો હરણો હરણી કહી
 ચોથે મોર મોરડી થઈ પાંચમે હંસ હંસલી સાર છો રાય રાશો અવ-
 તાર સાતમે વાંદર વાંદરી થયા, વીજોગથી બહુ દુઃખીમાં રહ્યાં આઠમે
 થશે નર અવતાર તે બધો કહું છું વીસ્તાર વીયોગ મટી થશે સંજોગ
 દુષ્ટ ટળી થાશે સુષ્ટ થાક વીયોગમાં ને વીયોગમાં એના સાત અવતાર
 ગયા છે અને આઠમા અવતારથી સંજોગ થાશે. પાર્વતી હું તેથી કંઈ
 સમજી શકી નહી તેના આઠે અવતાર અને વીજોગ કેવી રીતે થયો
 તે કહે નહી તો આ ચાલી અને સખુર કહું છું દોહરો-આજ
 આછંગ થકી થયા પ્રગટ સરદ આપ; નારદ ત્યાર પછી થયા મુની
 થયા પ્રતાપ સંધે શુકલ પક્ષતણો દીનદીના વધે જોમ અરબક ઉછરે
 એમ એ અતી વૃમતીના પુત્ર પુત્રી જ્યારે થયાં પાંચ વરશની જોડ બા
 જોક હઠ લાધી રમત રમવાના કોડ રમતા રમતા નારદ અને સરસ્વતી
 રડી પડ્યા આ કકળાટથી શીવ બ્રમા સમાધીમાંથી ઉઠ્યા અને સાગર
 ઉછળવા લાગ્યો રોતા રહે નહી તેથી બ્રમા થાકીને અને નારદને પુર-
 પનું પુતળુ અને સરસ્વતીને સ્ત્રીની પુતળી આપી તે જોઈ તે છાનાં
 રહ્યાં દોરો-નગરનામ ધારાપુર વસે વીપ્ર ત્યાં એક; તેને નહી પેટ
 સંતાન કંઈ માટે રાખી વવેક પાડોશી પણ તેના હતો વાંઝીઓ આપ
 તે પણ દીન રંજન કરો ઉરમાં અતી વીલાપ તપ અદરીને અમતજી
 હર ધરી હોશ અપાર વિચાર કરીને ચાક્યા બાલણ વન મોઝાર
 બ્રમાએ પ્રશ્નન થઈ આપેલા વરથી એકને છોકરો અને એકને છોકરી

લઘુ ઉમરમાં આવતાં આ છોકરી છોકરાને પરણાવ્યાં કાશી બધુવા
 મયો તો છોકરો શીખી વિદ્યા સંપાદન કરીને પોતાના નગર તરફ આવે
 છે એટલામાં તેનો સસરો તેને મળ્યો તે પોતાને ઘેર લઈ ગયો રાત
 પડી છોકરીને તેના સ્વામી પાસે મોકલી રતીરંગ રમતાં રજની વીતી
 કેટલાક દીન પછી બટ અને બટાણી પોતાના ગામ તરફ આવવા
 નીકળ્યા રસ્તામાં આવતાં પ્રાણીની તરસ લાગવાથી અઠ બાવા પાસે
 ગયા બાવાએ થોડુંક પાણી આપ્યું પણ બંનેમાંથી એક પાણી ન
 પીતાં મરણ પામ્યાં એટલામાં પાર્વતીને શીવ આવ્યા; પાર્વતી જોઈ
 ને બોલી કે મહારાજ જીવતા કરો એને જીવતા કરવામાં લાભ નથી
 પણ હાની છે માટે રહેવાડે પારવતીના આગ્રહથી શીવે તેને જીવતા
 કીધા. લાડુ અને શીવના પ્રભાવથી મળેલા પાણીથી મસ્ત થયેલા
 બટ બટાણી શીવના દેહેરામાં અને વિષય વાસના પુરણ કરવા માટે
 વ્યયમાં નહતાં શીવલી'ગને ઉખેડી નાંખી તેની ઉપર રતીરંગ રમવા
 એકાં બટ બટાણીના આ ઘેર કરમથી કરોધાવમાન થઈને શીવે આપ
 દીધો કે હે પાપી તમારા સાતે ભવ વીજેમમાં જન્મે આ સાંભળ
 તાંજ તે બેમાન થઈ ગયા. હવે આલો કાશીએ જન્મને કરવત મુકા-
 વીએ એવો વિચાર કરતાં રજની વીતી, બટાણીને મુકી બટ ગામમાં
 આવતું લેવા ગયો એટલામાં એક રાજા આવી બટાણીને સમજાવી
 લઈ જઈ તેને એક મહેલ રહેવા સારૂ આપ્યો. બટ આવીને જુવે છે
 તો બટાણી ગુમ થયેલી માલુમ પડી તેથી કાશીએ જઈ મરવત
 મુકાવ્યું હવે એક રાતે પેલાં સ મહેલમાંથી નીકળી પુરપનો વજ
 લઈ ઘોડે બેઠી તે જોઈ એક રાવત તેની પાછળ પડ્યો સ્ત્રીએ ઘોડેક
 દુર ગયા પછી રાવતને જોયો. અરેરે આ પાપ વળી બાકી ક્યાં
 રહી ગયું હતું હીક છે એને પણ હીક કરીશ મુક્તિ રાવતને વજ
 કરી એક ગામને પાદરે આવ્યા એટલે પેલા મુરખ સ્ત્રીમણુ રે રાવ-
 તને કહ્યું કે આવતું લઈ આવ પેલો રાવત ભૂંશે રાખીને મા-

મમાં ગયો તેજ વખતે પેલીએ ઘોડો કટકાવી દીધો તે કાશીએ ગયો ત્યાંથી મળીને બંનેજણ ચકલી અને ચકલો થયા તે વનમાં રહેવા લાગ્યા એવામાં તે બંને એક ઝાડની મટા ઉપર બેઠા હતા ત્યાં એક દમ દવ લાગ્યો તે બળતા બળતા ઝાડની નજીક આવ્યો અને તે પણ બળવા માંડ્યું તેથી તેના પાંડદાં બળી નીચે પડવા લાગ્યા તે માંહો માંહે એક બીજાને કહેવા લાગ્યા દોહરો-પાન વધુટા બેને ડાળી ચુનો વળી ચુનો વનરાય, અજ. અપન કળ મીલેજે : અજ દુર પડોજે જાય અહી ન બચીએ પેલાં જનવર ચીસારા બેઠી છે તે કાંઈ કરતાં ઉડી જાયતો જીવતાં રહો દોહરો-દવ બળતો દેખીનેરે કાંઈ તરવર ડોંચે સુણુ રાય અમતો બળીએ પાંખો વીના છૂંડાં પંખી ઉડી કેમ ન જાય આ સાંભળી પંખી કહે દોહરો-ફળવીણી ખાધાં ને વળી થર ક્યાં ને વર કર્યાં ને વળી બેશીએ રાજ તમારી ડાળ તમે બળોને અમે ઉડીએ તે પ્રીત કેમ હરખાય. હળદી તો જલદી તજે; ને વળી ચુનો તજે રે સફેત; દોનું મીલે કંકુ બયા માટે બલી હારી તને હેત, એમ કહીને બંને બળી મુઆં. ત્યાંથી ત્રીજા બવમાં હરણુ અને હરણી થયાં ને ધાસ ચરવાને જાય છે તેવામાં એક, પારધીએ તેમને ઘેર્યા તે વેળા હરણી રોષ. એવી રીતે હરણુનું રોષું બેધને પારધીને હયા આવી તેથી છોડી દીધી પછી તે હરણી હરણુને ખોળવા ને નીકળી એક પરવત પાસે તે હરણુને મુવેલો દીઠો તેથી પોતે પણ માથું કુટીને મરણુ પામી ત્યાંથી મરીને હંસ હસલા થયાં તે એક દીવસ વનમાં રમવાને નીકળ્યા હતાં તેવામાં એક મોટો નાગ આવ્યો બંનેને ગળી ગયો તે વખતે બંનેને જણ પરમેશ્વરનું નામ સાંભળ્યું તેથી મરી હંસનો જીવ દેવવુર નગરે વાસે સંતાન રાજની કુરમતી સ્ત્રીને પેટ દીકરો થયો તેનું નામ વલ્લભ પાડ્યું અને હંસલીનો જીવ રામપુર નગરમાં સ્ત્રીને પેટ દીકરી થઈ તેનું નામ ગુણવંતી પાડ્યું તે ગુ

વંતીના બાપે તેનો વિવાહ તે વલ્લભ કુંવરના સાથે કરીધો અને તેની માએ તથા બાપએ અને તેના કાકાએ જુદે જુદે ગામ વિવા કરીધો એવામાં લગ્નના દીવસે તે ચારે જણા પરણવા આવ્યા તે માંહેમાંહે લડવા મંડ્યા તે જોઈને ગુણવંતી કન્યા કરોધ કરીને વીચારવા લાગી કે મારા વાસ્તે બધા લડી મરે છે માટે મને ધીકાર છે એમ ધારી અગ્નીમાં બળી મુક તેની સાથે એક જણ મોહ કરીને ભેગો બળી મુકો અને બીજો પ્રદેશાંતરે નાશી ગયો ત્રીજો તેના હાડકાને રાખ મંગામાં નવરાવી આવ્યો અને ચોથો વલ્લભ નામનો કુંવર પોતાને ઘેર જઈ ને સ્ત્રીના પીંડ મુકીને જમવા લાગ્યો હવે જે દેશાવર નાશી ગયો હતો તેને વનમાં ફરતાં ફરતાં એક જોગી મળ્યો તેને કહ્યું કે મહારાજ હું દુખીઓ છું માટે આજની રાત તમારા મઠમાં સુતા હો બાવો કહે એ સામી ઝુપડીમેં સોજ પછી ત્યાં સુતાં મધરાતને સમે પેલાને ઉઘેલો જણીને બાવો એક ભોયપરામાંથી મડદુ લાવ્યો તે મડદુ એક બાદશાહની ઓરતનું હતું તેમડદુ જોગી કબરમાં કાઢી લાવેલો હતો તે દહાડે ભોયપરામાં મુકી આવતો અને મધરાતે પોતાના સામે લાવીને અમરત છાંટી સજીવન કરીને તેની સાથે ભોમ કરતો તે પેલા રાજના છોકરાએ દીકું એટલે વીચાર કરવા લાગ્યો કે એ જોગીએ જે છાંટ્યું તે ક્યાંથી અને ક્યાં મુકે છે તે જોવું જોઈએ એમ ધારી હજવે રહીને બહાર નીકળી જોગીને અમરીતનો સીસો મુકતાં દીઠો તે જોઈને પોતે સુધ રહ્યો. સવારમાં જોગી ફરવા નીકળ્યો તે વેળા પેલા રાજકુંવરે છાનોમાનો અમરીતનો સીસો બાવાના મઠમાંથી ચોરી લીધો અને જ્યાં સ્ત્રી બળી મુક હતી ત્યાં આવીને શીશામાંથી અમરીત છાંટ્યું એટલે બંને બળી મુવેલા સજ થઈને ઉઠ્યા તે વાતની ગામો ગામ બબર થવાની પ્રજા મની પેઠ ચારે જણે એકઠા થઈ જુધ કરવા માંડ્યું તોમાં તે

કન્યાના બાપે નગરમાંથી મોટા ને ટૂંકીયાર શાકુકારને બોલાવી કહ્યું કે તમે પંચાત કરો કે આ કન્યાનો વર કીયો. તે સાંભળી પંચાતીએ ખુબ વિચાર કરીને કહ્યું કે સાંભળો જેણે જીવતાં કર્યા તે તો બાપ થયો અને જે નદીમાં નાંખી આવ્યો તે દીકરો થયો અને જે દીકરો હોય તેજ વહેવરીવે અને ભેગો બળી મુવો હતો તે પાછો તેનીજ સાથે જન્મ પામ્યો તેથી તેનોજ બાપ થયો અને જે પીંડ મુકીને ખાતો હતો તે સ્વામી થાય માટે તેને પરણાવવી જોઈએ એ રીતે પંચાતીએ ઈનસાફ કીધો ત્યારે રાજાએ વલ્લભ કુંવરીને તેની દીકરી પરણાવી તે પોતાના નગરમાં ગયો એક દીવસે તે સ્ત્રી બરથાર બંને જણુ ગામ બહાર હવા ખાવાને ગયા છે ત્યાં એક મોટા વાઘ આવ્યો તે રાજકુંવરને મારી નાંખીને જંગલમાં લઇ ગયો એટલે રાણી જંગલમાં બોળવા મધ તે મણાદીવસ બુખી તરસી ફરતી એ ક પહાડના નજીક આવીને વીચાર કરે છે કદી વાઘ મારા સ્વામીને ખાધ ગયો તો નહી હોય એટલામાં એક ચોરે તે ખીચારી ને લુડી લીધી તેથી ઘણું દુખ પામી ને એક કુવામાં પડી તે મરણુ પામી તે વાંદરી થઇ ને રાજકુંવર પણ મરીને વાંદરો થયો તે વાંદરો ને વાંદરી આ ઝાડ ઉપર બેઠા એજ છે એ જીવનો તમારા આપથી છ ભવ સુધી દુખ પડ્યું માટે હવે તો તેનો વીજેગ ટાળી સુખ કરો તે વારે મહાદેવજીએ કહ્યું કે પારવતી તું ધીરજ રાખ હવે એમને ધીરે ધીરે સુખ થશે પારવતી ધીરે ધીરે સઘળું કામ થાય છે ત્યારે પારવતીએ કહ્યું કે મહારાજ ક્યા કરી તેમને માણસોનો અવતાર આપો ત્યારે શીવ કહે છે કે આ વખત અમરત ચોષડીયું છે માટે હમણાજ આ વાવમાં આ બંને જણુ પડે તો માણસ થઇ જાય એવો આ વાવનો મહિમા છે શીવ વચન પેલી વાંદરીએ સાંભળ્યું, વાંદરાના સાંભળવામાં આવ્યું નહી તેથી વાંદરાને કહે છે કે હે વાંદરા

આપણને શીવે કહ્યું તેથી વાવમાં પડીયે તો મનુષ્ય થઈએ વાંદરા
કહે છે હે સ્ત્રી એમને ધ્રુવર કહેવાય એવા તો રાખ ચોળી જટા
વધારી લાંગોટા વાળી ધણીએ બાવા રખડે છે માટે કુતો નહીં પડું
જો એવાનું કહ્યું કરીએ તો જીવ ખોઈએ પછી વાંદરીએ ધણીએ કહી
સમજાવ્યો પણ વાંદરાએ માન્યું નહીં એટલે થાકીને વાંદરી મુખથી
શ્રી રામ કહીને પડતું મુક્યું પડતાં વંતજ સોળ વરસની ઇંદ્રની
અપસરા જેવી થઈ રહી તેમાં પોતે નગન શરીરે ઉભી છે પછી
વાંદરા તે સ્ત્રી જોઈ મહા મોહીત થઈ ગયો ને પોતે તેની પાછળ
વાવમાં પડવા માંડ્યું એટલે સ્ત્રી ખોલી હે જુડા વાંદરા હવે તું પડીશ
તો મરી જઈશ કારણ કે પણ મધ જો તું મારી સાથે પડ્યો હોત
તો તાર કામ થાત એવું સાંભળી વાંદરા મનમાં ને મનમાં ધણે
શોક કરવા લાગ્યો ને સ્ત્રીને કહ્યું કે અરે જુડી હવે મારા શા
હાલ થશે તને તો આવી રૂપવંતી જોઈ રાજા લઈ જશે ને મારે
તો ડાળે બટકવું પડ્યું ત્યારે સ્ત્રી ખોલી કે તું શીદને ચિંતા કરે
છે તને મુકીને કદી હું જઈશ નહીં તું પહેલેથી તક ચુક્યો ને હવે
વીમાશે શું વળે હવે તો તું વનરૂળ લઈ આવે તો આપણે બંને
ખાઈએ પછી વાંદરા વનરૂળ લેવા ગયો એટલામાં એક ધુમધુમ
કરતો રથ આવ્યો આ રથમાં હીરસેન રાજા અને મનરંજન નામનો
પ્રધાન તથા હજમ હતો, હજમને પાણી ભરવા મોકલ્યો પણ હ-
જમ વાવમાં જતાં ખીવાથી પાછો આવી ખીના કહી તેથી રાજા
ડાહ તલવાર લઈ વાવ ઉપર આવ્યો ને વાવમાં એક પગથીયું મુકીને
ખીને પગથીએ ઉતર્યો. કે મહીથી ગણગણાટ કરતો અવાજ થયો
તે સાંભળી ત્યાંજ રાજા અમયાઈ ઉભો રહ્યો પછી તે સુદરી માંહેથી
ખોલી કે કાઈએ આવવું નહીં હું વસ્ત્ર વગરની દુખીવારી કામની છું
આવી અવીચળ વાણી સાંભળી રાજાએ પોતાનો ફપટો વાવમાં નાં

ખ્યો એટલે તે લઇને તેના વડે પોતાનું અંગ ઢાકી લીધું. રાજા ધી
 ઋધીમે વાવમાં ઉતરી જોયું તો એક રતી રંભાની જેવી રૂપાળી કામની
 ને દીડી તેને જોઇ રાજા મોહીત થયો અને તે સુંદરીને કહેવા લાગ્યો
 કે હે મોહીની હું રાજા છું મારી સાથે ચાલ તારા મનના મનોરથ
 પુરા કરીશ તે સુંદરી મધુર સ્વરે બોલી કે રાજા આ મારા પ્રાણુ રૂપી
 વાંદરાને સાથે રાખીશ અને છ માસ પછી તારી સાથે પ્રીતીની ગાંઠ
 બાંધીશ જો કળુલ હોય તો વચન આપો રાજા વચનથી બંધાઇને
 ગામથી રથ મંગાવ્યો વાંદરાની ધણીવાર સુધી રાહ જોઇ પણ ન આ
 વ્યો એટલે સુંદરીએ તે વાવને છેવટના પ્રણામ કરી રાજા સાથે ર
 થમાં બેસી રથને ગામ બહારી હાકવા લાગ્યા. એટલામાં તે વાંદરો
 ફળ લઇને આવ્યો પણ નારીને દીડી નહી તેથી શોકાતુર થઇ ફળ નાંખી
 દીધાં અને ઝડપર ચડી લાંખી નજર કરતાં રથને દીઠો એટલે રીસ
 માં ને રીસમાં તે ઠેકતો ઠેકતો તે રથ આગળ જઇ સીપ છઝોને સં
 તાપવા લાગ્યો સુંદરીએ વાંદરાનો સાદ સાંભળી રાજાને કહી રથ ઉભો
 રખાવી વાંદરાને રથમાં ધીધો રાજા એક દંડીયા મહેલમાં રાખી સોના
 ની સાંકળથી વાંદરાને બાંધી પોતાની પાસે રાખે છે રાજાને રાણી પાસે
 બે સતાં જોઇ વાંદરો દાંત પીશી કરડવા જાય પણ રાજાને રાણી પાસે
 આવવા દે નહી વાંદરાનો ઘાટ ગડવાનું કામ પોતાની માનીતી રાણીને
 સોંપ્યું તે માનીતી રાણી વચમાં પડતાં વાંદરાનું કાસલ કાઢવા માટે એક
 દાડીયા મહેલમાં ગઇ આ નવી રાણીએ તેને સનમાન આપી પોતાની
 પાસે બેસાડીને કહ્યું કે તમે હેમ આવ્યા છો ? એ તમને કેમ છે ?
 એવા વાંદરાને અહી શું કરવા રાખો છો ? એ તમને કેમ ગમે છે ?
 એના કરતાં સરસ અને તમને બે ઘડી રંજના કરનાર મનોહર પક્ષીની
 શી ખોઠ પડી છે ! ખોટ તમો કહો છો તે ખરું છે પણ આ વાંદરાને
 મારાથી પળપણ વેગળો કરી શકાય તેમ નથી. આથી રાણી રીસે

ભરાઇ બોલી કે બળ્યા તમારા ઢંગ આ સાંભળતાંજ વાંદરાએ તલપ મારી રાણીનું નાક કચડી આધું. જીવ લઇ રાણી નાથી. રાણીની આવી દશા જોઇ રાજા રીશે ભરાઇ વાંદરાનો કેમ ઘાટ પડવો તેના વિચાર કરે છે એટલામાં એક મદારી આવ્યો તે મદારીને બોલાવીને રાજાએ કહ્યું કેઆ રાણીને રીઝાવીને જો તું વાંદરા લઇશ તો તેના બદલામાં હું તને પચાસ રૂપીઆ આપીશ મદારીએ પચાસ રૂપીઆ લઇ રમત કરવા લાગ્યો. રાણી રીઝી મદારીને વચન આપ્યું વચનમાં મદારીએ વાંદરા માગ્યો. ન આપુ તો વચન ભંગ થાય છે અને આપુ તો વાંદરાની હત્યા લાગશે અંતે વાંદરાને આપીને મદારીને કહ્યું કે તું પાછો આવજો હું તને કંઈ ઇનામ આપીશ વાંદરાની આંખમાંથી જળ ધારા છુટી અને બોલ્યો કે હવે તું મોજ મજા ઉડાવજો હવે છેવટના રામ રામ રાણી કહે એ બધો તાયો વાંક છે તો પછી રડવાથી શું મળનાર છે તને મારી પ્રીતડી શાણું છે ને મને તું રૂવે તે તારા નેણુ શાલે છે પછી મદારી વાંદરાને લેઇ ઘેર ગયો રાણીને આવતા છ માસ વીલા એટલે રાજાએ પરણાવાની તૈયારી કરી લગ્નના બે ત્રણ દીવસ બાકી રહ્યા એટલામાં પેસો મદારી આવ્યો રાજા પણ પ્રધાન સાથે લઇને આવ્યો રાણીએ પોતાના સોનેરી ચોકમાં રમવા બેસાડ્યો, રાજા પણ પ્રધાન સાથે લઇને આવ્યો તે મદારીએ રમત ચાલતી કરી તેણે વાંદરાને ખુબ રમાડ્યો તેથી રાજા થઇ રાણી અને રાજાએ સીરપાવ આપ્યો. પછી મદારીએ વાંદરાને કહ્યું કે. તું રાજાને સલામ કર એટલે વાંદરાએ રાજાને સલામ કરી ને રાણીને સલામ કરવાનું કહ્યું એટલે પુઠ ફરવીને બેઠો. તેથી મદારીને રીશ ચઢી એટલે વાંદરાને ખુબ ઠોક્યો તેથી વાંદરાની આંખમાંથી આંસુની ધારા ચાલી તે જોઇ રાણી બોલી કે હે વાંદરા તારાથી ફાળ ન ભરાણી તેથી તને દુખ પડે છે તાર દુઃખ મારાથી સહન કરી શકાતું નથી.

રાણીએ પોતાનો અમુક દાર તોડી નાખ્યો તે જાણ મદારીએ મોતી વીણી લેવાને માટે વાંદરાને છોડી મુક્યો રીસે બરાયલો વાદરો રાણીનો જીવ લેવાને માટે તલપ મારી પણ અધવચ જતાં લામ ચુકી જવાથી નીચે પડી મરણ પામ્યો આથી રાણીએ પોતાના પુર્વ જન્મના ધણી સાથે પોતાના પ્રાણ આપી દીધા આ જોષ રાજ અને તેનો પ્રધાન પણ મરણ પામ્યો વાંદરો શાલીંગવનને પેટ અવતરો તેનું નામ સદેવત પાડ્યું રાણી નગરશેઠ પદમશાહને ઘેર અવતરી તેનું નામ શાવલીંગ પાડ્યું લક્ષ્મીની આશા બરલો હીરાસેન રાજધારાનગરમાં માણેકચંદને ઘેર અવતર્યો તેનું નામ રૂપાશા પાડ્યું અને પ્રધાન લાલખારાટ થયો અને રાણીના રૂપથી મોહીત થયેલો મદારી એક રાંડીરાંડે તે છોકરાને વગડામાં મુક્યો; તેને ધુધળીમલ પોતાના મઠમાં લાવી ગોરખો એવું નામ પાડ્યું કામદેવ સરખો રૂપવાળો સદેવત નીત સાંજના પોતાના રથ ઉપર રતનજડીત પલાણ માંડી સ્વાર થઈ ફરવા જાય છે રતી રંભાના જેવી રૂપવાળી શાવલીંગા પણ દરરોજ નીશાળે બહુવા જાય છે, સાધુ સંતોને સંતોષવા માટે તેના અવાસ આગળ તેના બાપે એક સદાવૃત બાંધી આપ્યું શાવલીંગા સોલસે સાહેલીઓ સહીત હમેશ સાંજના નવ ડેરીએ ગરબા ગાવા જાય છે બાવા ધુધળીમલને ચેલો ગોરખ ગુરના આદેશથી નગરમાં આલેક કરતો નીકળ્યો, ફરતો ફરતો એક શેરીમાં આવ્યો તે જોઈ એક નારી બોલી કે અહ્યા મઠધારી લઈ તું લાલખારાટની પોળમાં જ કે ત્યાં પદમશા શેઠની છોકરી શાવલીંગા તને મુખે માગ્યું આપશે. ગુરુએ આપેલા બોધપર લક્ષ ન આપતા ગોરખે પદમીશેઠની હવલીના સોનેરી ચોકમાં આવી અલેક જગાવી કહ્યું કે જો સદાવૃત સત્યનું બાંધ્યું હોય તો બીક્ષા આપ અને જો કપટથી બાંધ્યું હોય તો ના કહે તો જઈ એમ કહી મહેલ નીચે ગયો. શાવલીંગા પોતે સોનાનો થાળ ભરી બાવાને લોટ આપવા આવી તે જોઈ બાવા કહે છે. ચોપાઈ—મર્યા નજર

કેરાં બાણુ. આગે કેમ લીજીએ, બાવો મામે જ્યેન કેરાં દાન,
 અતીતરે દીજીએ, શાવણી'ગા—તમે પુજ્યા દેવ તમે પુજી દેવીઓ; તમે
 થયા જોગીરાજ તમારે નારી કેવીઓ. નથી પુજ્યા મે દેવ. નથી
 પુજી દેવીઓ; ગુરુએ જોખ્યા છે શબ્દ, નાખું છું ફરીઓ. શાવણી'ગા
 કામની રૂપ સ્વરૂપ. રૂદેમાં જાણીએ, ગહેર સમુજગા મરી જાય, મન
 ગમતું માણીએ. શાવણી'ગા કહે નગરમાં જઈ કોઈ પરજો તે સાંભળી
 બાવો કહે, ચોપાઈ—તુમ હે રૂપ સ્વરૂપ, હાજર રહે તમ ખરીદાને
 જ્યેન કેરાં દાન; પાવન કરરે અખ ધડી. દોહરો—આવારે મારા બાવ-
 લીયા ને વળી નજર રાખ તારી ઠીક; ફેડી નાખીશ તારાં તુમડાં તો
 જ્ઞાનેરે માગીશ બીખ. બાવો—સુણ એ ચંચળ નારીયાંને વળી બોલ.
 નકુરેશીખ. વાડેથી લાવું જીજ તુમડાં ને વળી તેનાંરે માગીશ બીખ
 બડો પીતા તારો શેઠ. ચુટાવે કુલવાડીયાં, તેરે સરખી કામજુગારી નાર
 કાયકુ મેણાં મારીયાં, હે સ્ત્રી તારો બાપ તો મોટો ઉમરાવ છે તો
 આટલુ ગુમાન રાખી શીઠ મેણા મારે છે તેવાં વચન સાંભળી સાવ.
 જીગાને કરોધ ચડયો અને આંખો કાઢી બાવા સાચી નજર કરી કે
 બાવો તરત તેતું તેજ જોઈ બોંયપર પડેરો તે જોઈને સાવણી'ગાની
 બોજાઈ ખારીએ આવી તો ખારણા ઝોમળ બાવાને પડેલો જોઈ
 વિચાર કરે છે કે નણુંદ છે તો નાનાં પણ કામજુગારાં નીજળ્યા
 બાપડા બાવાને જોત જોતામા બોંય ઉપર પાડયો હે નણુંદ આ
 બાવાને શું કરવા મારયો તે સાંભળી શાવણી'ગા કહે છે કે મેં મારયો
 હશે તો હું મરીશ ને તું કલંક મુકતી હોઈશ તો તારો બાપ મ-
 રશે મારી તો આંખ જોઈને મુવો છે એવામાં ચેલાને ગુરુ ધુધરી.
 મલ્લ તે જગોએ આવીને જુએ છે તે ચેલો બોંયપર ઉધે મોહોડે
 પડયો છે ને મોંમાં ધુળ પેથી મધ છે ઝોળી ઝોળી ફેંકી દીધી છે;
 હવે ગુરુને આવેલો જોઈ બોજાઈ શાવણી'ગાને કહે કે હે એકને તો
 માર્યો ને ખીજને સારશો તો ઘેર ઘેર વાત થશે હવે ગુરુ ચેલાને

કહે છે હે ચેલા તને શું થયું છે તારે માથે હાલ તુટ્યો કે તને કામલુ કર્યાં તે સાંભળી ચેલો કહે છે કે ગુરૂ મને શાવળીંગા કામલુ-ગારી મળી છે ખીજું કાંઈ નથી તે સાંભળી ગુરૂ કહે છે કે હે રાંડ મારા ચેલાને તે માર્યો તને શ્રાપ દધ બાળી ભસ્મ કરી નાંખીશ નહીં તો સાચે સાચું કહે, તે સાંભળી શાવળીંગા નરમ થઈને આવતે નથી પડી કહે કે મહારાજ મારૂ જોખનને રૂપ જોઈ તમારા ચેલાનો જીવ છળી ગયો તેમાં હું શું કહું સારે ગુરૂ કહે કે તું એને ઉઠાડ પછી શાતળીંગા ચેલા પાસે આવીને કહે છે કે મહારાજ હવે તો ઉઠા પલુ ચેલો ઉઠતો નથી સારે શાવળીંગા પોતે ચેલા સાચું હશેને લલચાવે છે કે મહારાજ તમારે જે જમવાની ઈચ્છા હશે તે તમને જમાડીશ ને તમે ઉઠો તે સાંભળી ચેલો કહે છે હે સ્ત્રી મારે તો તારૂં કાંઈ જોઈતું નથી પછી ગુરૂ ચેલાઉપર હાથ ફેરવી ચેલાને કહે છે હે ચેલા હવે તું ઉતાવજો ચાત્ર નહીં તો તેનાં સમાંવહાલાં જાણશે તો આપણને મારશે એવામાં આડોશી પાડોશી એકઠાં થયાં ને ત્રણાક લોક ભરાઈ ગયા ને ચાલવાની જગ્યા રહી નહીં પછી ગુરૂ સવરીંગાના ઉપર રોશ કરી કહે છે કે તમે સખ લોક પધારશે ચાલો નહીંતો સારા શહેર હગાડગ કરાડાલેમા પલુ લોક માનતા નથી એવામા સદેવંત ઘોડે ચડી ફરવા નીકળ્યો હતો તે ત્યાં આવ્યા ને પોતાની પાસે ચાખડા હતો તે લોકોને ઝાપટવા માંડ્યો એટલે માણસો દોડાદોડ કરવા લાગ્યા પછી આવો પોતાના આશ્રમ ઉપર ગયા એટલે સદેવંત પોતે લાલખારોટની પોગમાં આવી જીએ છે તો એક ઘણી ઉચી હવેલી દીડી આમાં શાવળીંગાની હવેલી કંઈ હશે એવો વિચાર પોતે કરે છે એટલામાં સભામાંથી લાલખારોટ ઘેર આવ્યા ને સદેવંતને શેરી વચે ઉભેલો જોઈ ખારોટ તેને બોલાવી પુછે છે કે વચમાં શા માટે ઉભા છો ! સદેવંત--તમે કહો તે આપુ પલુ મને એ

નારીના મેળાપ કર્યો ખારોટ-તામ ઠામ બતાવ્યા વમર કેમ બતાવું તારી પોળમાં નારીઓ ધણી છે. સદેવંત બીજી કાંઈ નહીં પણ સાવળીંગાનો હસ્ત મેળાપ કરી આપો અરેરે એ વાત બને શેટ બચે તો ઠાર મારે એને શી ખોટ છે કે તમારા ધનની લાલચે તમારી સાથે પ્રીત બાંધે જવાદો એવી વાત કરવી એમાં નવાણુ ટકાની ખોટ લાગે એ મનોહર ચંદ્રમુખી સરખી કામલાંગીનો મેળાપ નહીં કરાવો તો તેના વિયોગથી હું ઝુરીને મરી જઈશ વળી તમને શું સાઈ લાગશે તમારૂં વચન જશે એમાં તમને મહા પાપ લાગશે તેના વિચાર કરો ખારોટ કહે કે કુંવર પાંચ વાગે બાલી શેરીને નાકે જઈ ઉભા રહો ત્યાં તમને મળશે રાજા રરતો રોકી ઉભો તે એમ શાવળીંગા બોલે કે, આ નખોડ રસ્તે છાં ઉભો હવે એ જરૂર એને જોઈ તોફાન કરશે ખારોટ એની પાસેથી જતાં ઘેર જઈ એમ વિચારી ગાંધી ઉપર દોહરો કહ્યો દોહરો—ગાંધી કરતુરી જાંઘને આપજો ને વળી ખોળી નહીંર ખવાય કાંક માણસ આડું ઉભુ રહ્યુંરે, તેના આડું કેમ ઉતરાય. અરે મુરખ રસ્તામાંથી તો કદી કરતુરી મળતી હશે તો પણ ગમાર સદેવંત કાંઈ પણ ન સમજતાં ત્યાં ઉભો રહ્યો શાવળીંગા પોતાને ઘેર ગઈ અને અલંકારીક આભુષણ ધારણ કરી રમઝુમ કરતી સખીઓ સાથે ડેરીએ મરખા ગાવાં ગઈ આ જોઈ ખારોટ અગાશીમાંથી રાજાને કહ્યું કે હવે ઉભો રહી શું કરે છે એ તો તારી આંખમાં આંજીને ગઈ જા ડેરીએ મળશે સદેવંત ત્યાં ગયો ને ઠાકમાઠ જોઈ ચકીત થઈ ગયો આમાં કંઈ શાવળીંગા કંઈ તે મને ઓળખતી નથી તેથી પાછો નીરાસ થઈ ખારોટ પાસે આવી કહે છે હે ખારોટ સોળસે ફસાઈલીઓ એક રૂપ ત્યાં તે થઈ રહી છે તેમાં શાવળીંગા કંઈ તે મને ઓળખાવો ત્યાં ખારોટ કહે કે હે રાજા તારા જેવો મુરખ કાણુ કે પુછ્યા ગાછ્યા વમર ઘોડો છુટો મુકી નાહો તે મારા ઘોડાની સાથે લડ્યો ને દોરડા તોડી નાંખ્યા આ તો બધો ચડવા જેવો કેમ થઈ ગયો શાવળીંગા

તારી કીમત કરશે કે રાજ મુરખ જેવો છે માટે જરા શાણપણ આણીને તેની પાસે જો સદેવંત કહે બાધ એતું રૂપ જોઇ ગાંડો થઇ ગયો છું તેથી મને કાંઇ સુઝ પડતી નથી બારોટ કહે તું તારો ઘોડો બાંધી ધીરજ રાખીને જા પણુ શરમ અજાયબી છે તે એધાણી લઇ સદેવંત ધશે ધશે નવ ડેરીએ જઇ જ્યાં સોળસે સાહેલીઓ ગાતી હતી તેની વચ્ચે જઇને ઉભો એટલે બધી સાહેલીઓ શરમાઇ આધુ ઓઢી એકઠી થઇ ગઇ અને શાવળીંગા હતી તે પોતે આડુ ઓઢી તેના સન્મુખ આવી ઉભી રહી અને સદેવંતને કહે છે હે રાજ તમારા સાથમાં જાઓ ને હું મારા સાથ લજ્જા કાઢ આપણને દેખશે તો વાત કરશે માટે તમારે આવું કરવું ના ઘટે આ કાંઇ એકાંત જગો નથી ને પ્રીત તે કાંઇ ઉઘાડી થતી હશે એવા મીઠાશથી બરેલા વચન સાંભળી સદેવંત મોહિત થઇ ગયો ને કહે છે કે શાવળીંગા તારા જેવી રૂપવંતી સ્ત્રી જે પુરૂષને મળી હશે ને પુરૂષનેજ ધન્ય છે શાવળીંગા સદેવંતના વીમળ વચન સાંભળી પણી મોહીત થઇ ગઇ એ કહે છે હે રાજ તારા જેવો જે સ્ત્રીને પુરૂષ મળ્યો હશે એને તને જે નારી મળી તેને ધન્ય છે અરસપરસ મીઠાસના વચન સાંભળી સદેવંત કુંવર શાવળીંગાનો છેડો ઝાલીને મને તું તારૂં મોં દેખાડ, ત્યારે શાવળીંગા સદેવંતને કહે છે હે રાજ તમે મારો છેડો મેલો કમકે અમે સ્ત્રી જાત તમને માળ દઇશું તો તમારી લાખની આગર દોડીતી થશે તે સાંભળી પાલવ મુઠી કાંડુ ઝાલ્યું હે સદેવંત મારી નાતના લોક દેખશે તો તને અને મને બંનેને મારશે. માર કાંડુ મુઠ તે સાંભળી સદેવંત કહે છે હે સ્ત્રી માર શીષ હેતું પડકે તોએ હું તને મુઠવાનો નથી માટે તારો ધુંધટ દૂર કર તારૂં સોં નને દેખાડ હે રાણી મારાથી મોં છુપાવી જાય છે.

સાવળીંગા મેં દેખાડે : પણ આવના જવું થાય તેથી મેં દેખાડતી નથી પણ રાજાને સમજાવીને કહે છે.

હે સદેવંત મારાં નેણના બાણ લાગ્યાં તેથી કોઈ ઉગારનાર નથી તમે મારું મેં જોવું જવાદો તે સાંભળી સદેવંત કહે છે હે સ્ત્રી તું કહે છે કે મારી આંખો જોઈને મરી જશો, તો તારા કુળમાં કોઈ જીવે નહીં માટે હે સ્ત્રી હવે રકઝક ન કરતાં મારા તપી ગયેલા આત્માને તું ઠંડો ઘાડ અને હવે સ્નેહ થયો છે માટે મારા નેણની સાથે તારા નેણ મેળવ પછી સાવળીંગાએ સદેવંતનો ધણો આગ્રેહ જોઈ વીચાર્યું કે મેં જોયા વિના મુકનાર નથી માટે એને અમર્યા કહી સમજાવું એમ ધારી બોલી રાજા તું નીશાળે બણવા જાઉં છું ત્યાં બણવા આવજો એટલે એકાંતે વાતો કરીશું. સદેવંત કહે હું તો નિશાળેથી ઉઠ્યો છું તે ફરીને કેમ અવાય સાવળીંગા કહે ગમે તેમ કરીને આવજો ત્યારે સદેવંત કહે એતો ખરૂં પણ હાલ તારૂં મુખ બતાવ નહીં તો રાત દીવસ તારી પાછળ ઝુરીઝુરીને મરીશ, તે સાંભળી સાવળીંગા બોલી એમ હોય તો હ્યો મેં બતાવું એમ કહી ચાર ડગલાં આગળ જઈ પાલવતો છોડે ખસેડ્યો રાજાએ તેના સામું જોયું એટલે અંજાઈ જઈ મુઠ્ઠા ખાઈ પૃથ્વી ઉપર પડ્યો ને સાવળીંગા દરેક ડગલાં ચાલી એટલે રાજા આંખ ઉઘાડી જુવે છે તો સાવળીંગા જતી રહી એટલે મનમાં ઝુરવા લાગ્યો ને કહ્યું કે હવે તે ક્યાં મળશે ને એનો મેળાપ ક્યાં થશે. એની શાયનામાં સદેવંત કુમાર ગાંડા જેવો બનીને સાવળીંગા કરતો જાય છે, ગાંધજો ગોરની હજમત કરવા જતો હતો તેને સદેવંતે કહ્યું કે સાવળીંગાની ખબર લેતો આવજો એને કહેજો કે રાજા ઘેર જઈ ઉઘાડ બની ગયો છે, રાણીને પણ તે કંઈ જવાબ આપતા નથી હજમ નીશાળમાં ગયો ત્યાં તો મહેતાજી સૂતા છે અને ડોકરાઓ તથા ડોકરીઓ બણે છે પણ સાવળીંગા દીઠી

નહીં એટલે તાબોટા પાડી નીચાળમાં ગાવા મંડી પડ્યો (સદેવંત નામ
 મારા વાલજીરે તેનું છેકામ મારા વાલજીરે એવી રીતે કુદતો જાય છે
 માતો જાય તે સાવીંગાએ સાંભળ્યું એટલે વાલીયાને પડદા પાસે
 બોલાવી કહે છે કે સદેવંતની ખબર છે ત્યારે વાલિઓ બોલ્યો કે
 બાપ ચીંત્રામાં મરે છે ને ઘેસો ફરે છે સાવલીંગા કહે તું જરા મારા
 નખ લેતો જ એમ કહી હાથ બહાર કહાડે છે એટલામાં તો વાલી-
 યાની આંખે અંધારા આવ્યાં તે ચક્ર ખાધ ભોંય ઉપર પડ્યો ને
 શુદ્ધિ આવી એટલે ઉઠીને સાવલીંગાના નખ ઉતારી લેતાં પાસ આ-
 વ્યા એટલે પાટમદે પડદામાં ગયા પછી વાલીયાને રાજ પુછે છે ત્યારે
 વાલીએ હથેળી ઉઘાડીને રાજને નખ દેખાડ્યા એટલે મોહિત થઈ
 કહે છે આ હીરાકણીઓ ક્યાંથી લાવ્યો અને તેની કીમત શી આપી
 હથે એ વાત રાણી પાટમદે પડદામાં બેઠાં બેઠાં બધી સાંભળે
 છે એટલે લાલીઓ બોલ્યો મહારાજ આ હીરાકણીઓ નથી એનો
 સાવલીંગાના નશ ? રાજ કહે એના રૂડા નખ ! હવે એ મને મળે તોજ
 અન્ન પાણી લેવું નહીતો પ્રાણ તજીશ ત્યારે લાલીઓ કહે છે હે મેં તો
 પડદામાં દીઠી હતી પણ એના નખ લેતા હાથ જ્વેયાં એટલે હું તો ભોંયમાં
 જાથુ ગામ ગયો બેઘડીએ સુધી આવી એશુ સાંભળી સાંભળી સદેવંત કુંવર
 ચીતભર્મ મધ ઘોડાની ઘોડારમાં ગયો એટલે રાણી પુછે છે કે હે વાલજી હું
 રાજને ક્યારનું બોલતી હતી પણ મારી સાથે બોલતા નહોતા એતે તું
 આવ્યો એટલે તારી સાથે તો હસી ખુશીથી વાતે વળગ્યાં તેનું કારણ છે
 વાલીઓ કહે બાપ સાહેબ માર નામ નદેશો હું તમને કહું પેલી વાણી-
 યણુ આપણા રાજએ રાખી છે આ સાંભળી રાણીને પોતાના મનમાં
 ઘણું કરોધ ચડ્યો તે નકી કર્યું કે રાજ બે દીવસથી ઘેર નહોતા
 આવ્યા તે એનાજ વારતે હવે હું અહીં શું કરું, પીયર જમશ રાણી
 રીજાણી છે જ્યાં ઘોડારમાં કુંવર સુતો છે ત્યાં રાજ અને ખારોટ

આવ્યા, તું કેમ રીસાયો છે તને કાઠએ આંખ દેખાડી હોય તો તેની આંખ ફાડું ગાળ દીધી હોય વા જીમ કાપું અને આંગળી અને આંગળી દેખાડી હોય તો તેનો હાથ કાપું મારા લાડકા તને કહેનાર કોણ છે ? ત્યારે સદેવંતે કહ્યું કે પીતાજી મને ખીન્નું કાંધ દુખ નથી પણ ફરીથી નીશાળે બણવા જવું છે જો નહીં એસાડો તો હું આત્મઘાત કરીશ. રાજા-મારોટ આ શું બકે છે. મારે તો હવે એને ગાદીએ એસાડવાનો છે. બારોટ-રાજા સ્ત્રી હઠ. રાજા ને જોગી હઠ પુરો કરો. કુંવરને સમજાવી જમાડી દરબારમાં લાવ્યો ગુરને બોલાવી મુહૂરત જોવા કહ્યું ગુર સદેવંતનો છુપો ભેર જ. જુતા હોવાથી જણ પોતાના મન સાથે વીચાર કોશી કે જો એને હું સારું મુહૂરત જોઈ આપીશ તો કાંઈ પણ ખટપટ રહેશે વધી એમ ધારી રાજાને કહ્યું કે, મહારાજ આજ વધધરત ને પંચક એસે છે માટે સાત દીવસ પછી એસાડજો એમ કહી મહેતાજી પાછો ઘેર આવ્યો રીસે બરાથો પોતાના અવાચમાં આવીને મહેતાને તેડી આવ્યા મહેતાને બોલાવી લાવવાનો સીપાઈને હુકમ કર્યો. સીપાઈ મહેતાને જોડી આવ્યા મહેતાને જોતાં કુંવરે કટાર ખેંચી કહ્યું કે હમણા છે કે નહીં નહીતો પેટમાં મારું હું કટાર ના બાપ મારશો નહીં આ ધારમી કટારીને નીચે મુકો હમણા તમારા પીતા પાસે જઈ તૈયાર કરાવું છું એમ કહી મહેતાએ રાજા પાસે આવીને કહ્યું કે માંગની લહેરમાં જીવુ પંચાગ જોવાઈ ગયું છે પણ નવું પંચાગ જોતાં આજનું મુહૂરત મારું છે તેથી ઘેરેથી પાડો તમને કહેવા આવ્યો છું રાજા-ઠીક છે તમે નિશાળે જાઓ હું હમણાં વરઘોડો લઈને આવું છું બંડી ધામધુમથી કુંવરને વાજતે ગાજતે નીશાળમાં લાવ્યા. રાજાએ મહેતાને બલામણ દીધી કે ગોર હવે કુંવર જુલ્હી ન જાય તેમ કરજો. કહે કંઈ ચિંતા નહીં એટલે રાજા પોતાના મંડળ સાથે દરબારમાં આવ્યો.

મેહતો-આવ્યા સદેવંત આ સોટી લઈને ઓકરાને શીખવ, જો

કંઈ તોફાન કરતો નહી એમ કહી મહેતો સુતો. સદેવંત પડદાને ટેકો લઈ છોકરાઓને બચાવવાને બેઠો તે શબ્દ શાંભળીને સાવળીંગા પણ પડદા પાસે આવીને પાટી ઉપર ધાવ લખી પડદા નીચે ખસેડી મુકી એટલે સદેવંત પાટી લઈને વાંચે છે. દોહરો-સરસ્વતી માતાને વીન વુંને વળી ગણપત લાગુ પાય, પાટીયુ લખીએ પ્રીતશુ ને વળી વાંચી સાંભળો મને રાય. સદેવંત નીચે પ્રમાણે તેનો ઉતર આપે છે દોહરો માતા સરસ્વતીને વીનવું ને હુંતો કંઈન ન જાણુ કેણુ, પેલીરે પ્રીત સદેવંત શુંરે જ્યારે મળ્યા નેણુને નેણુ. હે ચતુર સાવળીંગા ડેરી આગળ જામેલી પ્રીત શીવાય હું ખીજું કંઈ જાણુતો નથી તે ધાવ વાંચી સાવળીંગા ખુશી થઈ ને આનંદના ઉભરામાં ને ઉભરામાં પાછી પાટી ચીત્રી નીચે મુકી. સોહલો-નીચે નેહ નહી મેલું કાઠી બેસો મારી છાતી ટાઢી જે ગોર આપણો કરશે રીસ તો સોંપી પહેલું વાઢી મારૂ રે શીશ મારા વાલા નીચે નેણુ બેસે તો કાઠી નહી મુકુ ગોર જખ મારે છે. સદેવંત સાવધાન થઈ પાછી પાટી લખી.

સોહલો-બહુતર ગણુતર ના જાણું બેદ, વંચું છું પણ વિવેક ગોર આપણા રોસવાળા છે તે રખે મને કડવું વચનજ કહે મને તું બેસાડમાં ગોર ઠપકો દેશે સાવળીંગા પાછી પાટી લખી આપે છે. સોહલો સાવળીંગાના અક્ષર ચાર ગોર વખાણે વારંવાર મનમાં ફકડ લખારે ન ધારો પાટીયું બરીને રાજ ઓરો ઓરો કરો તમે લગારે શીકર રાખશે નહી સદેવંત આ તો સ્વપના જેવી વાત થાય છે પણ આખે મળે એવો ઉપાય કર. સાવળીંગા આવતી કાલે ગોરાને ચંપા બાગમાં ઉજાણી આપો આપણો મેળાપ થાય સાવળીંગાના કહેવા મુજબ સદેવંતે મહેતાને સમજાવી બાગમાં કાડ્યો અને છોકરી છોકરાને કાઢી મુકી પડદા ફાડી નાંખી આંખે આંખ મેળતી રસકુપમાં ડુબી ગયા હે

કામ લાગી પેઠી પ્રીત આંખના ઠારી ધાધી થાય છે. દોહરો—સૈયુ પદારથ નેણુરસ ને વળી, નેણુરે નેણુ મીલત; એ જાણુશું પ્રીતડીરે, એતો પ્રથમ નેણુરે કરત. સાવળીંગા કપે વાલેમા સાંભળા.

દોહરો—નેણુ પદારથ નેણુ રસ ને વળી જે જાણુ કામ જેવે! મીઠા મેવો ચેણુતોરે વળી તે કદીએ ન હોય. રજા બરેલી વાણી આગળ આંખ કુછ ગણતરીમાં નથી સદેવંત દોહરો—કુટ નેણા કુટ પાપીઆ તને હળુએ ધરપત નથી. નારીને મન નેડો નહી ને પછી લાલચ લાં શું રહી એને મન કશુએ નથી તો સીદને લાલચ રાખે છે, શાવળીંગા, દોહરો—નેણુ અમારા લાલચુ ને રાજ બળી આવે ઢળી ઢળી જાય દેખી ચંચા માંડવાને એતો ફેકટની નીરખીરે આમ. સદેવંત દોહરો—અને નેણુને વારીએ તે વળી રાખી એ ઠીક ઠીક દેખી મંગા જારીઓરે. જેમ માંગી ન મળે બીખ, શાલળીંગા દોહરો—ઠાંક નેણુ ને વારજોને રાજ નફટ બીખારીની જાત હે રાજ કુતરા અને બીખારીના જેવી તમારી આખો કેમ બટકે છે ? રાજ રીજ કરી બોલ્યો કે, શું તું મને તેના જેવો ગણુ છે? શાવળીંગા દોહરો—પ્રમ ઉપર પાટી ધરીને, રાજ ઉપર મેલ્યા જોને શીજ, જોર આપણા આ વશે તો, રાજ ઉલટી કરસે રીજ. સદેવંત—કુલ કામની તણા છે વળી ઉચ નીચ ઘેર જોને જોય અમે નેણુને વારીએરે મારી આંખો આંખજ ખાય સદેવંતના રોજ બરેલા વચન સાંભળી શાવળીંગાને નમી અમેલી જોધને સદેવંતે કહ્યું કે દોહરો—શુષુ સાવળીંગા સદેવંત કહે ને વળી મેલી તેમના માન ઝેર ખાધને હમે મરત તો મારો પીતા લાજત શાલીવા ન, હે સંડ તો પણ તેને રડવું આવત નમી શાવળીંગા દોહરો—નારીને માટે કાઆ નર મુઆ ને રાજ તમે કરો છો પહેલ પ્રીત કરીને પાછા હઠરે એ ખેલાડુના નહી ખેલ. ચોખાધ—ખેલાડુના ખેલ નાણાં રસ વોરતાં મુખરો મીઠા મોલ રહેજે તમ મોલતા સદેવંત

ચોપાઇ—પદ્મશી તારાં વેણુ રહેમાં પરહરે બાણાવળીના છુટયા બાણુ
 તે તો પાછા કેમ શરે, તે હું તને છોડનાર નથી, શાવળી'ગા દોહરો
 પ્રીત અગોચર ફીણએ રાજ ભારુ કહ્યું રે તું તો માનઃ કોઇને નવ
 સંભળાવીએરે રાજ એકથી બીજે કાન. રાજ મેંતો કોઇને કહી નથી
 શાવળી'ગા તો કલા વીના બારોટે હજમે તથા રાણીએ અને ગોડી
 ધણી મેહેતાએ કેમ જાણી માટે કંઈ વિચાર રાખો કામને લક્ષ થયેલી
 શાવળી'ગાએ, જેમ કોઇ દિવસ પરનારીની પ્રીત જાણી નથી એવા
 રાજના ધોતીઆની પાટલી તાણીને કહ્યું. કે હવે કમાં જાઓ છો એ
 જોઇ રાજ થર થર કંપવા લાગ્યા આ બટી બીના રાણીઓએ ગો
 રને કહી દીધાથી ગોર ઝટપટ નીશાળમાં આવ્યોને ઉપદો બનાવ જોઇ
 તે બોલ્યો કે દોહરો—પકડીઆ કામનીએ છોડહારે; રાજ થરથર થાય
 એવે સેમે ગોરજ આવીયારે એતો તંબુ તણી માંચ ચોપાઇ—તંબુ
 તણીરે માંચ સદેવંત શુ કરે મોકડીઆની વાજ હધયામાં નવ ધરે
 અરે સદેવંતને શાવળી'ગા તને મારી પવિત્ર પાઠશાળાની આ શી દક્ષા
 આ શી દક્ષા કરી તમને આવું કરતાં કાંઈ સ્વરમ થઇ નહી કહેવાદો
 તમારા પીતાને ગોરના દમથી અમરાઇને આ બન્ને ખહાર નીકળ્યા
 નીકળતી વખતે શાવળી'ગા બોલી કે, ચોપાઇ—શીખ દોને ગોર ધર
 દીશાએ ચાલીએ રૂડા વધામણા કાંઈ પીતાજીને આપીએ, ગોર ઘેર
 મયો સદેવંતને જોઇ જ્ઞાનળી'ગા બોલી કે, આજનો દીવસ તો હરામમાં
 મયો સદેવંતને શાવળી'ગા આપણા બનેનો ફજોતો રાણીઓએ કીધાથી હું
 નીશાળે આવીશ નહી શાવળી'ગા ગોરે ડાંગર વાવી છે અને તેને ટોવા
 છોકરા છોકરીઓને મોકલે છે પણ આપણુ એને મોકલ્યા નથી માટે જઇને
 કહો કે કાલે તમારી વાડીએ અમો હુડા ટોવા જઇશું હું બાત આ-
 પવા આવીશ એ સાંભળી સદેવંતે ગોરને સમજાવી વાડીમાં જવાની
 રજા લીધી અને કહ્યું મારૂ બાત આપવા શાવળી'ગાને મોક-

લખે ગાર એ આવશે તો મોકલીશ એમ કહી બંને છુટા પડ્યા, ગારનો શીકો પડેલો ચહેરો જોઈ ગોરાણી બોલી કે, આજ ઉદાસ કેમ છે ગાર-કુંવર વાડીમાં જવાનો છે તેને બાત આપવાને શાવળીંગાને મોકલવી છે તે ન જાણ તો કરવું કેમ ગોરાણી—એમાં શી મોટી વાત મોકલજો મારી પાસે સમજાવીશ, પાટમહેનો રત્ન જડીત આ-છાડ સદેવંતને લેતાં જોઈ. પાટમહે બોલી કે, ચોપાઇ—દીવસ ચડ્યો પહોર બચકા ક્યાં બાંધીઆ, પાટમહે આછાડ તે કોને કાળે ચોરીયા, આનો ઉત્તર આપ્યા વગર કુમાર ગોરની વાડીમાં જઈ આછાડ પાથરી શાવળીંગાની રાતે જોતો એકો વિવિધ પ્રકારના ફળ ફુલો પક્ષીઓ ખાઈ નીચે નાંખતાં ફરે છે પણ કોઈ ઉરાડતું નથી શાવળીંગા નીશાળે મધ એટલે ગોરે શાવળીંગાને સમજાવી ગોરાણી પાસે મોકલી શાવળીંગાને આવેતી જોઈને ગોરાણીએ કહ્યું કે વાડીમાં કુંવર મર્યો છે તેને બાત આપી આવ શાવળીંગા હાના કરચી જવા તૈયાર થઈ એટલે ગોરાણીએ બે લાડવા બાંધી ‘આપ્યા તે લઈ શાવળીંગા ચાલીને રસ્તે જતાં વીચાર કર્યો કે મારા રાજ લાડવા ખાય ? એમને વાસ્તે તો બત્રીસ બાતની રસોઈ અને ત્રેત્રીસ બાતના શાક કરી સોનાના થાળમાં મુકી રૂપાની ઝારીમાં ચોખ્ખું નીર ભરી શોળે શણગાર સજીને જગાડશે તો જ મને આનંદ થશે ચાલતાં કુતરાને લાડવા ખવરાવી પોતાના રંગ મહેલમાં આવી વીવીધ પ્રકારના પકવાનો તૈયાર કીધા દાસીને બોલાવી પણ દાસી પોતાના ચારના પ્યારમાં પલટાઈ મધ ને તેથી શાવળીંગાને જવાબ કેમ આપી શકે દાસીને માળો દેતી જાય છે અને શણગાર સજ્જતી જાય છે શણગાર સજીને કનકના થાળમાં ભરેલા પકવાનો ભરી રૂમાલથી ઢાંકી એક બાળુ મુક્યો એમદ રહી ગયેલા બળતા લાંકડામાંથી નીકળતો ધુમાડો જોઈ તેની બોબાઈ ની-સરણી ઉપર આવીને બોલી કે, ચોપાઇ—શેઠ મહોદય શાકુમર કીયા ઘેર

પધારો નર વીનાની નાર, તુ આવડો બનાવ કેમ કરે, દેખશે દુરિનન
 લોક વિચારો વાતમાં, આપણી ઉત્તમ જાત હજવા પડીએ નાતમાં માટે
 કંઈ સમજે, આંખ ચડાવી લાલ કરી શાવળીયા બેલી. ચોપાધ—
 મે માનીતી શીવ માનતા, સજીવું સોળ શય્યાર અંગપર શોભતાં
 બસ બેસી રહેજે વધારે બોલેશ તો તારા પતી પાશે તારા હાડકા
 બગાવીશ પછી બોળાઈ કહે કે હું જ્યારે નમુ છું. ત્યારે હંમે જમ
 બેસે છે એના બાધને કહી શું કરશે. ચોપાધ—કલાં મોટે થુંક
 કહેશે તમારા ભરાતને પુજવાને ફળ હોય તો તેડાવો રૂડા સાથને હે
 બાધ માનતા માની હોય તો શાહેલીએને તેડી વાજતે ગાજતે જાઓ
 એકલાં શું કરવા જાઓ છો એટલું કહી પોતે નીચે જમ બેઠી શા-
 વળીંગાને બાલીનાં વચન બાણ જેવાં લાગ્યાં હવે બોળાઈ અને દાહીને
 ગળે બાંડતી જાય છે શય્યગાર પહેરતી જાય છે. દોહરા—કડાં
 સાંકળાં અણવટ વીંછવા ને વળી ઝાંઝરનો ઝણકાર, બાળુબંધ બેરખી
 ચીમલાને વળી નવશર મોતીનો હાર. ચોપાધ—હેમ જડયાં રાય
 મોતી જણે મોડીયા, કેશર ચંદન લલાટ હજવે તે તાણીયાં સંથો
 ભર્યો અનુપ ગજ મોતનકી રાખડી; બોલે ચંચારે વન, ડીકુલાં કરી
 પાંખડી, કાંખીને કડલાંરે વોંછવાં વાગે ઝાંઝરનો ઝમકાર ગુગર ગાજતે
 ફરતી ગુમરમાળ, અંગપર શોભતી, શોભા ઇંદ્રના છોડ, અપ્સરા ઉતરી
 અંગ કુમકુમ કલોલ, બત્રીશી જેની ઉજળી દાડમ કળીયા દાંત બની
 એક પુતળી કાન ગુડાની મચાંચ તેણે પહેરી, દોય નેણુ કરે ખીચ
 ચોડી એક ટીલડી, સજ્યા સોળ શય્યગાર, આંખમે સમરીયાં કાજલ
 કારી રેખ આંખો કારીયા ધરયા શય્યગાર, બની સુધડ નારીયાં,
 હાથે લીધી જળ ભરીં કારીયાં જ્યારે ઉઠીરે અલબેલ દાશીરે પધા-
 રીયાં બાધરે દોનુકી નજર વારી વારી વારીયાં, હવે શાવળીંગા
 શય્યગાર સજીને મહેલમાંથી ઉતરે છે એવાના દાશી આવતી જોઈ

એડલે રીસ કરી થાળ હેઠા મુકી એક સામે તકતો હતો એમાં પોતાનું મુખારવીંદ જુએ છે અને કહે છે કે આ મારો સાળુ બહુ હલકો છે તેથી હું બીજી મલકાપુરની જે સાડી છે તે પહેરું. દોહરો—આછાં સાળુરે મારે ઓઢતે હતો પહેરે ચંગા ચંગા ચીર, જેના પાલવ રૂડા શોભતારે એવા પહેરુ બલકાપુરીરે એમ કહી હલકો સાળુ કહાડી નાંખ્યો અને ચીર કહાડી પહેરીયું પછી હાથમાં શોટી લઈ દાસીને કહે છે દોહરો—ખુશ વીનાની બેનડીરે રાંડ થતઈયામાં કાંઈ ન જાણુ એકતો દુરીજન ભારી ભાબી થઈ છે તેતો હરખમાં કરી હાણ. એમ કહી દાસીને બે ત્રણ શોટીઓ અડાવી દીધી કે રાંડ તુ જતી રહીને ભારી ભોળાઈ આવી મને મેણું મારી ગઈ તે મારે શોશવા પડ્યાં ત્યારે દાસી કહે છે દોહરો—સોમતડી બાઈ સફૂને સરખીને વળી કોમને રાજ ને કોમને રંક પદમણી સનમાં વીચારજો બાપ ગરીબનો કોઢો વાંક; વીજળી અમકે તેમ અજકતી સાવળીમા મહેલમાંથી નીકળી આવી ઉપમા લાયક શાવળીંગા બજારમાં જાય છે. ચોપાઈ—તારી ઝાંઝા નેહ, બજારમાં નીસરીયાં; સારા શહેરના લોક દીવાના થઈ રહ્યાં; જેમ હાથમાં દીવો સાર, જેવાને નીસરી કાચે ઓભે કાચ અમુકે વીજળી; શોહવે—સુંદર બજારમાં ચાલી જાય લોક કહે રૂપવંતી વાએ વાય છેલ જુવે તેને કેમ સુહાય, હાંધું કુટેને કહે હાય હાય; શાવલીંગા ચાલી જાયછે એવામાં એક વાણીઓ ધી લાવતો હતો તે હાથમા કુદ્દુ લઈ તાવડામાં રેડવા જતો હતો તેવામાં તેણે શાવળીંગાને જોઈ એમાન થઈ ભોંયમાં ધી રેડી દીધું તે જોઈ એક જુવાન આશ્ચર્ય વાણીયાને કહે છે. દોહરો—પેડયો બાજશું કાજશું ને ઝટપટ ધીતી ખાય. ધી રે વેચતાં વાણીયારે તારાં ધરત ઢોળી જાય હે વાણીયા એમાં શું દીઠું કે તે ધી ઢોળી દીધું ત્યારે વાણીઓ આશ્ચર્યને કહે; દોહરો—સાચા ઢલથી સમરણ કરીને, વળી ચાલી

જય સુરત નીરધાર; મેરે આવે માગીએ, એવી નાની નાણુક નાર વાણીઓ કહે એના રુપ ઉપર એક કુલું તો શું એવા પાંચ કુલ્લા ઉતારીને ફેંકી દેકે આપણી તરફ તે જોતી નથી, આઘણની સામું જો પેલી સ્ત્રી કેવી સુંદર છે આ કહેવું સાંભળી આઘણ કહે છે કે જો પેલી સ્ત્રી કેવી આ કહેવું સાંભળી આઘણની સામું શાવળીંગાએ જોયું તે બીચારો! ખાળમાં પડ્યો ને શાવળીંગા ઉભી બજારમાં ચાલી નીકળી અને તેનું રૂપ મહા તેજસ્વી કે જેવી આ કાશીની વીજળી પુનમના ચંદ્રસમ પ્રકાશા રહ્યું છે તે જોઈને નાગરીકો ચીત બરમ થઈ મયાં છે; હુહો—ચોરે મોહ્યા ચારણ ભાટ, બજારે મોહ્યા વાણીઆ સોનીડે ફાડ્યાં શીર લવારે પગ તોડીયા, આવી રીતે શાવળીંગા કંઈક ને છકડો મારતી ચાલી જાય છે ખાડામાં પડેલા બટની સ્ત્રી બટની શોધ કરતી ને પુછતી શાવળીંગા પાસે આવીને કહ્યું કે તું મારા ધણીને મારી ક્યાં જાય છે ત્યારે શાવળીંગાએ સામું જોયું એટલે તે પણ રાજ થઈ ગઈ પછી બટાણીને કહ્યું કે હે રાંડ મને જોઈને હાથીના દાંત ઉખડી પડે છે પણ તારો ધણી જીવતો રહ્યો છે માટે ઘેરે જઈ સાકર વેચ એવું સાંભળી બટાણી પડી ગઈ અને પોતાના ધણીને ખાળમાંથી ઉડાવી ઘેર લઈ ગઈ હવે શાવળીંગા દરવાજા આગળ આવતા એક જીવાનને કહ્યું કે દેખો ખડે મીઆં કેશી નાર આતી હે બુઢો બોલ્યો કે ચુપ રહે એ એ તો કોઈ જીવતી ચુડેલ હે તું છોટા હોકે ક્યા બોલતા હે અબી બજારમાં બડા જીલમ કરકે આછ હે જો કૃષ્ણ તું બોલેગા શીરભી તેરી એશી દાલત આવેધી ને મેંતોં દેખતેહી ચલે જાડિગા છોકરો કહે કૃષ્ણ શીકર નહી એમ કહી શાવળીંગાને પુછ્યું કે એ નારી ખીન હથીયારસે સારી બજારકુ કતલ કર ડાલી એતો બડી જીલમકી ખાત ઓર કનારે મારા કટાક્ષ રૂપી બાણથી ખાયલ થયો છે, એમ કહી બરાર

નીકળી એટલામાં તેની એક સમયથી મળીને કહ્યું કે દોહરો—કંચન થાળ જોને કરચો ને વળી તારે હમયે તે હરખ ન માંધ, પગરે પડે છે ઉતાવળો ને વળી કેને સમયર યયાં જાય.

ચોપાઈ—કાને સમયર કયાં જાઓ એકાએક નીસરી; મુજ સ ધરનો સાથ તે તુ કેમ વીસરી, તારા દીલની વાત મારા આમજ નહી કરે; સરવે સાહેલીઓની આશુ અહીયાં જો તુ' ડગલું બરે; એ સાંભળી સાવળીંગા કહે છે દોહરો—મેં માનીતી શીવની માનતાને વળી દીવસ ચડતોરે જાય, જાવું છે ગોરની વાડીએરે મારાં કુલડોયા કરમાય તે સાંભળીને સમયર કહે છે દોહરો—બોલડીયું તો તુારી/ભાડી લાગે વળી વેણુ નથી તારા મુલ, જાઓ છો ગોરની વાડી ને ત્યાં કષ કષ જાતના કુલ, હવે શાવળીંગાએ ગોરની વાડી જોધ નથી તો કુલ શી રીતે જતાવે પણ પોતે મહા ચતુર છે. તે કહી જતાવે છે. ચોપાઈ—ચંપો મરવોને શાળપલી કેવડો ગઢી કેતઢી જોધ જાવંતરીને ડેલરે ચંજેલી બહુ ફળ, વરણુ અઢારે જાત તેની જુદી જાતડી છે વેલડી કહુ છું સાચી વાત, સાંભળ મારી સાહેલડી બેનપણી કહે બેન તારી બોલી ઉપરથી બધા લેખ હું સમજી ગય પણુ જોજો કાંઈ હલકી પડતી.

દોહરો—સાંભળ મારી સાહેલડીને વળી કાંક રાખોને વાંચાર જુ-મતે કરીને જમાડજો તે વળી એ પણ લેજોને ઉગાર આ સાંભળી શાવ-ળીંગા કહે છે. દોહરો—સાંભળ મારી સાહેલડીને વળી પુરણ કીધા કામ જુમતેથી રાજને જમાડયું ને મારી લાજતો રાખે મારો રામ એમ કહી ચાલી વચમાં બે રસ્તા જોધને ઉંભી રહી અને એક ગોવાળી આને પુછે છે, દોહરો—સોના ઉઢાણી શીરપર ધરીને વળી માથે તે મેલ્યું જોને બાત; બાપ વીરા જોને ગોવાળીયા વીનવું ને ગોરની કંઈ વાડી

કેઇ વાત, હે ભાઇ ગોરની વાડીનો રસ્તો કીયો? ધોહરો—ઉચા તે આંખા જોને આંખલીને વળી નીચે છે દાડમ દ્રાક્ષ; ઉપર સડી જોને સાટવેરે તારી એછે વાડીની એરે વાટ. એ સાંભળી શાવળીંગા પોતે હરખમાં ચાલી જાય છે અને પવનના ઝપાટાથી માથા ઉપરનું ચીર ખસીને અંધોડે આવી રહ્યું છે, અને મુખારખીંદ ઉઘાડું રહ્યું છે અને ચોટલાની ચેલુના પડીયાં કાળા ભરમની પેઠં ઝળકી રહ્યાં છે અને ગજ ગામીની પેટે ચાલી જાય છે તે જાઇ સદેવંતે કહ્યું કે ચો પાઇ— છુટે કેસે જોને નાર, એમના એમ આવજો; પનઘટ કેવી આંચ આડી નવ લાવજો છુટે પેટે જોને નાર લાગે બહુ સારીયાં શાવળીંગા સમ તોલ બીજી નાવે નારીયાં કુંવર ધુમટો તાણુવા કહે છે એમ સમજીને શાવળીંગાએ ઝટ ધુમટો તાણી ચાલી આવી ચોપાઇ—અવળા રીને અલખેલા આપોરે સમરીયા સમઘટ છેડા તથા ધુંધટ લઇ વાદીયાં, માથે સોનાનોથાળ જળ ભરી ઝારીયા ચંપાને થડ કામ આવીને ભાત ઉતારીયા, અરે તુ મને જમાડવા આંવી છે કે રોવા એમ કહી કુંવર રીશમાં ને રીશમાં ઉઠી આધે ગયો ગરો બહુ રાહ જાઇ આવ્યો નહી તેથી રાજના મનામણા કરવા સાર ચંપાના ઝાંડને કહે ઉં દોહરો—ચંપા તુને ભરે છંડને વળી છડેરે શાજન પતેને પ્રીતે અમે મઆવીયા કેમ રીસે બરાયા રાજન સોહલો—રીસે બરાયાં આ ભોજન ગોઠા હહેવા માંડ સેજ શજના કહ્યું નથી વાલા તમને કેલુ દબાણુજ દુશ્મનના વેલુ ધગ ધગતી ધરતી પર દાઝતી તમારા પ્રાણુને ખાતર અહી સુધી આવી છું તો પણ તમે ખોલતા નથી એનું કારણ શું મે તમને કાંઈ કહ્યું નથી તો પછી શા માટે રીસાયા છો રાજાએ રીશમાંને રીશમાં બે ચાર સોટી સાવળીંગાને જડી કાઢી તેથી શાવળીંગા નીચે બેસી રોવા લાગી ખોલી કે ધરમાં કાંઈનો આધો નથી તે અહીં માર

ખાવા પડે છે એ પણ દીવસ છે રાજને કહ્યું કે તમને દયા કેમ આવતી નથી કે શું ગાંડા યમ મયાછો ! રાજકહે તું મારા નામનો છેડો વાળવાને કેમ આવી શાવળીંગા-રાજ અમારો ધરમ છે કે લાજ મરજદાથી ચાલવુ પવનથી મારા અંખોડાપર ચીરનો છેડો ઉડી ગયો છે ને ખસેડતાં જરા નીચે ઉતરી ગયો તેમાં મારો શો દોષ રાજ કહે મેં તને વિના વાંકે મારી છે તેથી મને બહુ પસ્તાવો થાય છે એમ કહી થાલ પાસે આવી બેડો.

બેશ અત્યાર સુધી તો રોસાવવા નનાવવામાં વખત મધ ત્યારે શાવળીંગા કહે છે કે રાજ આવી ઉતાવલમાં મને ખોટી કરવાનું કરો છો પણ ગોર પુછશે તો શું કહીશ ? ત્યારે સદેવંત કહે છે કે તુ મને ત જવાબ દેજે પણ જરાવાર બેશ તો ખરી તે સાંભળી શાવળીંગા કહે છે. દોહરો—સુણ સદેવંત શાવળીંગા કહે ને મારા હમડામાં આવે છે વાંચાર, ઓરાં ન અમે આવીએને તમારા વિરનો નહી પતીયાર હવે સદેવંત કહે છે. દોહરો—સુણ શાવળીંગા સદેવંત કહેને મેતો મેલી છે મનની માણુ, પદમણી આવળેને વળી, શાખ લખુ શાલીસન એમ કહી પછી તલવાર ઉઘાડી કરીને કહે કે આ શક્તિ મને પુછે રાજનો આગ્રહ જોઈ શાવળીંગા બહુ ખુશી થઇને રાજને કહે છે. દોહરો—સમ તમારા અમે પાળીએને આ લોલી ધારા શું કરત, અમે વેપારી વાણીઆને રાંજ, દેખી ડરત, તે સાંભળી સદેવંત તલવાર મ્યાન કરી આધી નાંખી દીધી અને શાવળીંગાનો હાથ ઝાલી ભોંય ઉપર બેસાડી. સોહલો—ચંમાને થડે બેઠાં જોડાજોડ, ઉપર સુડા કરે કલોલ; નરને નારી બેઠાં ઓલાઓલ, ન દીસે ખાંપણ કે ખોડ.

ચોપાઇ—ચંપા કરી છાંચ, શીલ કેરો સાથરો; ડલ જડીત ઓછાડ, તેને સેજે પાથરો; મુખ મુખસ મીલાવત, ચુંબન અણબેલે કરે; અરસપરસ વદતા મીઠી વાત, મુખમાંથી મોતી ઝરે.

દોહરો—રૂડી ચંપા કરી છાંયડીને વળી વાયરો શીયાળુ વાય
જમી લોને શાજનનાને વળી ભોજન ટાહાડા થઇ જાય હવે સદેવંત કહે છે.
દોહરો—પીરચા વીના જોને પદમણીરે એતો કામની કેમ ખવાય
અવર પુરષને આરતોરે એતો જુગતે જુગતેરે જમાય શાવળી'ગા
ખોલી હે રાજ હવે સાંજતો પડવા આવી અને કાંઈ જોવા આવશે
તો મોટા વરઘોડો થશે પણ મને તો કાંઈની હરકત નથી જમો
તો ખરા હું કાંઈની ખીક રાખતી નથી. દોહરો—જેમ મેદની જોવા
મળી વળી વીવામાં શરે વરસાય, તેમ જમશે રાજનાં તો વળી તેમ
જમાડું મારા રાય આ સાંભળી સદેવંત કહે છે. દોહરો—સદેવંત
શાવળી'ગા કહેને, વળી પાણીશુ અમે પ્રીત તેહની પ્રીતો અમને આ-
લજોને. તમારી રાણીજીની રીત એ સાંભળી સદેવંત મનમા બહુ
હરખ પામ્યો તેમ શાવળી'ગા પણ ખુશી થઇ પોતે કહે છે. સોહલો
હથી હથી કામની જોને કાલે હાથેને સાંભળો રાય મારી સાચી વાત
કાઠેથી આજ જમું કંસાર સહિ ભરત હાય જમાડું રૂડા છેલ્લે
મેલી માન મરજાદ કર રંગની રેલને કરોની વાત ડરાવી હું તો
નહી ડર આલો મનની મોજ, નહી તો વીંખ પારાં ડકેને વળી કહે
તો આલુ ગામ ગરાસ, મોહ આવે તે માગજોરે, કામા તુરે તુહોજોરે
આજ હવે શાવળી'ગા કહે છે. દોહરો—કુડી લાલ અને જુએ કરને એ
તો ખાધેથી ખુટી ખુટી જાય પણ એક વચત આપો અલખેલડીને
તે જુગ જુમ નહી વીસરાય, તે સાંભળી સદેવંત કહે છે. દોહરો—
એક તો મારા ઘર કરી ગોરીયાને એક મારા નેણાં કરી જોને નાર
મુજ ઉપરથી ખીજી સુંદરીને, વારી નાંખુ સોસોરે વાર; સાવળી'ગા
સદેવંતને કહે છે. ચોપાઇ—પણ આડી શું કરો છો અણવાણુ પ્રીતી
જોવા જોવડી હે રાંકને ઘેર રતન વીધાત્રા થઇ વેલડી તે શાભળી

બુદ્ધો તે બેદ બતાવ, ભોજન કરીએ આપણે બે જણાને વળી ઝોરી તુ તો આવ ત્યારે શાવળીંગા કહે છે દોહરો—અમે વેપારી રાજ વાણીયા, વળી પળીએ વેચતાં તેલ તમને અમ વચમાં અંતર ધણે ને વળી ક્યારે ચંપાને ક્યાં રેળ આ સાંભળીને સદેવંત કહે છે.

દોહરો—નવરે વેપારી વાણીયા ને ગોરી નથીરે વેચતાં તમે તેલ તમારે અમમાં રાણી અંતર નહી જમ ચંપે વિટાળી નામરવેલ આ સાંભળી શાવળીંગા કહે છે દોહરો—સોતુ જણીને રાજ સગુ કરને વળી નિપજે જાત કથિર, કાયા વટાળી અને પત ખોધએ તો વળી સોસાં પડેરે શરીર, એવાં વચન સાંભળિ સદેવંતના મનમાં રોશ બરા થો તેથી થાળને ખસેડિ પેકી હાથ ધોધ વેગરો બેઠો હવે શાવળીંગા વિચાર કરે છે કે આ તો વળિ ઉલટિ પાછી પીડા થઇ રાજ પાછા રીસાયા તેથી રાજ પાસે જઇને કહે કે હુ તો મસ્કરીમાં હસતી હતી આપણે ભેગાં બેશીને જમીએ તેમ તેમ રાજ અવળુ બેધ બેસે છે અને કહે છે કે હવે તો મારે ખાવુંજ નથી ત્યારે શાવળીંગા મહા રૂદન કરે છે ને રાજના મોઢા આગળ ખોળા પાથરે છે તોએ માનતા નથી સોહયો—નરની અગાડી નાગી ખોળા ધરે તેમ તેમ તેમ અલબેલો અવળો ફરે નારી બેઠી રૂદનજ કરે આંખેઆંસુડાની ધારા ઝરે તોએ રાજ મનમાં ક્યા લાવતા નથી શાવળીંગાએ વીચાર કર્યો કે હું રીસાઉ તે વખર એ માનસે નહિ એમ ધારી પોતે રીસાય છે આંખે આંસુડાની ધાર અલબેલી ઉઠ્યાં મળશે રાણીને રાજ જવાબ તે દઇ ગયા પદમણિ કહે છે હે રાજ પ્રાણ અમે પાડશું એમ કહી શાલુનો કછોટો વાળી કુવા બણી ચાલી એટલે રાજ કહે છે કે હવે પછી મને નામોશી આપશે તેથી રાજ પોતે શાવળીંગાને ઝાલવા દોડયો અને કુવા ઉપર જતાં તેનું કાંડુ ઝાલીન પાછી બેંચે.

છે તો પણ માનતી નથી અને કુવા બણી તણાતી જાય છે ત્યારે સદેવંત નાના પ્રકારના કાલાવાલા કરી કરમરે ત્યારે શાવળી'ગા કહે છે ચોપાધ—પાલવડે તમ જીમ બમરા તુ છે વાલમ; આંખે હાથ ન લગાડ, આંખા છે રાવળા કાચો કલીયાં મત તોડે તુટે'ગરે ડા. લયાં, છેડા હમેરા છોડ દેઉંગી તને ગાલિયાં, હવે સદેવંત કહે છે; ચોપાધ—ગાળો દેને દશવિશ્વ, ગાળો તારી સાંખશું તુજ સરખી નાર, તેતો ઘેર લાવશું શેઠ મોટો શાહુકાર, લુટાવે વેલ વાડીયાં તુ કળી એક ગુલાબ કાયકુ દેથી ગાલિયાં એવી રીતે માલોયાં એવી રીતે શાવળી'ગાને ધણી રીરે સમજાવે છે પણ માનથી નથી. ત્યારે રાજ સમ ખાય છે કે જો હું દહિ અને તારાથી બે ઇમાન થામ તો મારા પીતા શાલિવાહનના સમ ખાય છે એમ કહી ગદગદ કંઠે થઈ રહ્યા છે શાવળી'ગાએ વીચાર કર્યો કે જો હું ધણી રકઝક કરીશ તો કોપાયમાન થઈ કાં માફ કે કાં એમનું માથુ જીડ કરશે માટે બોલું એમ કહી કહે છે દોહરા—પદમણી તો પ્રીત ધણીને વળી રાજને અઝેરી રીશ ઝોરા તેડીને માડમાં, માફ વાઢી લેશે શીશ પછી બને જણ થાળ આગળ આવી જમવા બેઠા અને ત્યાં નાના પ્રકારની હારય વીનોદ કરતાં જાય છે અને અરસપરસ અને એક એકના મોઢામાં કોળીયા ધાલવા જાય છે રાજ પોતે હેતમાં સાવળી'ગાને ધણ ખવરાવે છે ત્યારે શાવળી'ગા સદેવંતને કહે છે, દોહરા—અનથી અ. દકુ કોષ નથી ને રાજ સજણ રજણ કે સેણ; જમી સ્યોને ઠાકરાં વળી નેહ કરે છે જોને નેણ

ચોપાધ—જીમતે કરીને કાંધ રાજને જમાડીયા મન ગમતા મુખવાસ બલબેલાને આપીયા ક્યારની કહું છું અરજ હાથ મેતો જોડીયા શીખ દેને મારા સ્યામ, જીવ માર. ઉદાસ થયા હવે શાવળી'ગા

હાથ જોડીને કહે છે કે જન્મતાં જન્મતાં આપો રહાડો વહી ગયો માટે મને રજા આપો તો હું જાઉં કેમકે વાર થઇ તેથી હમણા જોર કાણીયાને મોકલશે ને તે અહીં આવશે તો ફરજતી થશે મન હશે તો માગવે મળીશું તે સાંભળી સદેવંત કહે છે. દોહરા—પદમણી આવ્યા શું જાણીએ ને શું જાણે ચંપોને શાટ, સુડા તારી સાખ્યે પુરશેને વળી પદમણી પાસ તુતો ઢાળ.

જોર—સાંજ પડી તોપણ કેમ ન આવ્યા વાર; કાણીએ—એ ત્યાં શું કરે છે તે હું જોઇ આવું. મહેતો—આ બાડીયાને સાથે લઇને જા પણ રાજની સંભાળ રાખજો જો જો મારી બેસે નહિ ઠીક છે એમ કહી કાણીઓ ને બાડીયો બે દોડ્યા તેવા પાછળ મેતાજી પણ ગયો વાડીમાં બેઠા છે આ બંનેને જોતાં શાવળીંગા ઝટ બેઠી થઇ અને લાંબા હાથ કરી સદેવંતને કહેવા લાગી.

ચોપાઇ—બેઠા છે જોડાજોડ, ચંપા કરી છાંયડી; શીખ દોને જામ, દહાડો રહ્યો છે જો બે ધડી એટલે સદેવંત સુરજ જોવાને વાડ બણી નજર કરી તો છોકરા દીઠા એટલે તરવાર તાણીને તેમની પાછળ ધાયો એટલે છોકરા જીવ લખને નાદા જોરને આવતા જોઇને કહ્યુંકે.

દોહરાં—અમને વીતી તે તમને વીતસે તમે સાંભળ્યું પંડિત પ્રવણ સરખે સરખા મોકલ્યા જોર તમે અકલના હિલ કાણીયો—સાંભળો ત્યારે. દોહરા—સાલ વાઢી કીપો સાથરો વળી અડધ સુડા ખામ જોર તમારી વાડીયેરે તેતો બેરાઇ જાય ખાંડા બરાબા મહેતા ખીટીયે વળી શીરાઇ ઝકોરાં ખામ સાલ દુશાલા પાથરયારે ત્યાં બેઠા સદેવંત રાય આ સાંભળી જોર ઉઠાસ થઇ રાજને કહે છે. ચોપાઇ—શીલવંતીની શીદ પ્રતિ પાળિયા તમે રાજવંશી કુલ રૂપ, અમે જાતના વાણીયા

શીલવંતી રાજા જોઈ રોજ તમારા સાંભળે બવોભવ બરથાર વાલમ
 નહીં વિસારે. દોહરો—હું પડે રહેતી પદમણી વળી દીવસ ન દીડો
 જને કોય સાચું માનો સદેવંતરાય માંડે દુસ્તન કાણુજ હોય, અને
 અતિતને હોટ આપીએ ને સપણિએ ઉતારયા નખ, તે દહાડેથી ચટપટ
 લાગીરે મને ઘડીયે ન રહેતું સુખ સદેવંતને કહે છે કે મને રજા
 આપ દોહરો—આ જીભે જાઓ નહિ કહુને કહુને કહુ તો જીભ
 કપાય, જાત અમને જાણીનેરે અમને વિમાસણ થાય વાડી થકી વ-
 જાવીયાને વળી ચરચર દાઝે મન માંય તમને મુકગા સાયજારે મને વાડી
 તે ખાવા ધાય, હવે જે જણુ ધદ તરફ જવા તૈયાર થાય છે એટલે
 સદેવંત મનમાં કહે છે, સોહલો,—હાયરે શુદ્ધ જ્યારી અલિ જાય, ને
 વાડી મને ખાવા ધાય, કાણિએ બગાડી મારી સારી પેરે ઉદાસ
 થઈ ચાલ્યા રાજા ઘેર, રાજા કાણિયાને પિંડુવો મહેલમાં જઈ ખેડો
 શાવળિંગાને ચોર ખુબ ધમકાવિ વળિ સાવળિંગા બોલી કે સોહલો
 તમે ગોદ નમસ્કાર ને વાડીમાં મને ન લાગી વાર, સાળ વાઢીરે
 સાથરો કર્યો ખીજે બગાડ કામ નથી કર્યો. કુલ છે પણ વાસના
 નથી ફાગટ ફેરો થયો ગોર—અલ્યા કાણીઆ તુ કહેતો હતો કે જે
 જણુ ખેડો હતા તે ક્યાં છે, કાણીઓ—કળાને નહીં પહોચો શાવલી
 ગાનો રંગ ફરી મએલો જોઈ કહે છે કે દોહરો—ગુણકા ફેરી થઈ છો-
 કરી ને તેં તો માંડ્યા ગુણકાના ઘાટ કોણે ચીર તારાં બીજમાં ને
 વલી કોણે લમાવ્યા હાથ શાવળિંગા-દોહરો નથી હું ગુણકાની હું
 છોકરી ને ગોર નથી. ગુણકાનો માંડ્યો ઘાટ ચીર કોણુ બીજવશે ને
 મુને કોણુ લગાવે હાથ ગોર-દોહરો લીલી અતલસનું તાર કાપડ માંલ
 જણુ ટાંકણુ મોરા કાણે ઉખેડીયાને એવો કેવો શોખીન મલીઓરે
 તને ચોર શાવલીંગા-દોહરો સેજ અતલસનું માંડે કાપડ માંહી
 ટાંકલ ટકરે મોદ હમારી વાડીએ જઈને મને સદેવંતે

કીધી ઝઘઝાર ચોપાઈ-શીખ દીયેરે ગોર ધર દીશાએ ચાલીએ રડાં
વધામણાં કોઈ પીતાને આલી શાવળી'ગા રૂપસ્વરૂપ ધર દીયાએ ચા-
લીયાં આવે ને મોહલાં મામ પીતાજીએ બાળીઆ વીચાર કરે ને
સોહલો-કંથ જગ થઈ કુંવરી વિશાળ કાલી માથે બેસેને આવે હવે
કહ્યું દાગ આપણે હાથ માથે નોતરીએ માજનની વત મોતીએ મીલી
સોને મળે. જનોનું નીર સાગરમાં મને કહ્યતો હવે કારમાર કર્યાની
વળી વાળી ઝકપટ પરણાવી દેવી સદેવંત સુતો કહે છે. દોહરો—
સ્વયમના તું તો સુલતાન બયો ન વળી રહ્યા મહી પસારી જે તે
રાત કામજુમારી વિયોગે મધ ને વળી હેતેરે મે નાખ્યો હાથ ચોપાઈ
—હેતે ગળામાં નાખ્યો હાથ ચમકીને દડીઆં ઉઠ કહેતાં જીવ કપાય
મળ ન છુટીઓ હાથમાં ધણી છે હામ મનમાનીરે મનમાં રહી,
કોને કહુ વાત કામજુને વીગેગે ગઈ બેઠો થઈ ઝરૂમે આંવી શાવલી
મા મહેલ જોઈ પોતાના હીનામણા પોપટને કહે છે દોહરો-સો સો
હલો સેણ વસેને વળી અહીયા તે ક્યાંથી હોય સુણુરે શોદાગીસુડલા
વળી તને કોણ તે આવે જઈ જોમ પોપટ દોહરો-ચાકર છું તમારો
છોકરા ને વળી જ્યારે મોકલે તારે જમ ધખવું હોય ત્યાં લખજો ત
મારા મનના મન્યા કામ રાય એક કાગળ લખી પોપટની કોટે
ખાંધ્યો તે લઈ પોપટ આવ્યો શાવળી'ગા એક આઠસીમાં પોતાની
છખી જોધને બોલી કે દોહરો—પાન આવ્યું તે મુખ લાલ હેતે તારા
અમંત જેવા જોને નેણુ સ્વરૂપનામાં રૂપ દઈ ગયાને વળી લાલ
જોને તાગ નેણુ.

ચોપાઈ-જળરી લાગી નેણુકી ચોટ પુને જરૂની લીલી થીરને
તેરે મારનેકી દાદ ફરીયાદ કીસમે જઈ પોકાર હાકેમ મારે હમથું
સહજ છે દઈ ગયા કહેતાં જીવ કપાય, વીચાર કરતી શાવળીમા
સદેવંતના મહેલ સામે જોધને બોલી કે સામી મેડીએ મારા સાજન
વસે ને વળી કોણુ લાવે સમાચાર, પ્રથમ લઈ ચાંપુ મારા ઉરમાં

વળી આપું તે માલ અપાર પોપટ-શેઠાણી લીધો આ તમારા વહા-
લાનો પત્ર લખ વાંચી ખુશી થઇ બેઠી કે દોહરો-મહે આવ્યો સુ
ભાગી સુઝલા વળી મારા લાવ્યો સમાચારવાદી લઉં તારા વારણારે
તને આપુ એકાવન હાર એમ કહી પોપટની કોટમાં હાર નાંખવા
નમ્ય છે એટલે પોપટ કહે છે દોહરો-અખંડ રહેા ગોરીઆ ને વળી
અખંડે તારોરે અવતાર, લખવું હોય તો લખજોને; પંખી શું કરે
તમારો હાર લખ દોહરો-તું સુભાગી સુઝલાને વળી કંઈ ઉડી નમ્ય
સોને મડાવું તારું પાંજરું ને જુડા મોડીએ લેઉરે જડાય સોનું મંદીર
મને નીંદા હરામ વારી લેવું વારણા ને વીરા એરો આવ, સંદેશો
લાવ મારા શામનો, તો હું વાંચુ ને તું વંચાવ.

ચોપાઈ-ચંપા કેરી છાય જાળ કેરો સાથરો કોટ આવ્યો છે
કોઈ તેતો નથી વીસર્યો હમ્યાની જે ઝાઝી હામતે નનમાં ને મનમાં
રહી કહેતા જીમ કપાય, કામની તું વીચોગે ગઇ આ પોપટ છું રોજ
સમાચાર લખને આવજો એમ કહી પોપટ નર્મ દાહ જોઇએ
ચીંતા કરે છે એટલાણાં પોપટ આવ્યો તેજો રાજ કહે છે સોહરો
પોપટ પંખી ચતુર સુજણ પહેા પારવતી નમે શ્રી ભગવાન ગુણવંતો
આવ્યો ગંગારામ તેં કીધા મારા સરવ કામ કામજ વાંચે છે ચોપાઈ
સારા સારા સમાચાર લખીને તમે કાવજો અને મારે મેહેલ રાજ
એકવાર તમે આવજો એથી મજેરે એકાંત અમને તેડાવજો, અમને
મહેરે એકાંત તો તમે વહેલા આવજો રાજ ખુશી થયો પ્રભાત થતાંજ
પદમાએ પોતાના સમોં તેડાવી વીવાહની તૈયારી કરવા માંડી.

ચોપાઈ-શેઠ મળી શાહુકાર વડતાલ હોડ દીજીએ, શાવળીમાં
કેશ લગ્ન લીધા આપણુ લીજીએ ગોરને તેડાવીએ આજ લગ્ન
ખાવીએ હમદમ વાગ્યા ઢાલ ગાય છે સાહેલાઓ સોહરો-ચોપા કં-

કાવટીને લગ્નને સાર લગ્ન વધાવે ફરીવાર સાંતમને સોમવારે લગ્ન
કહેવા પધારણે તમે રૂપાશાય ચોપાધ-શંકર તેડાવ્યા ચાર લગ્ન
લખાવીઆ ગામે ગામથી કોઇ સગાને તેડાવીઆ સામે સોમવાર
આઠમપર આવજો કોરાવી માણેક થંબ માંડવા રોપાવજો ચેર લગ્ન
લગ્ન શાવળીમાને સાસરે ગયો રૂપાશાયે મોટા ઠાટે જન કાઢી સાંજે
મુનીવર પાટણુની બાગેજે આવી તળાવ ઉપર મડાવ નાંખ્યો પદમ
શાહ વરઘોડો કઠી સામયુ કરવા ગયા શાવળીમાએ રાજની સાથે
મેળાપ કર્યા વાસ્તે પોતાની સાહેલીઓ સળવી બંદી બજારને
ચંદન બાગમાં જવાની તૈયારી કરાવે છે પોપટ સમાચાર-લગ્ન આવ્યો
તે લગ્ન કહ્યું કે આ ચીઠી લખી આપું છું તે જઇ રાજને જલદી
આપજો સોહલા-ચંદન તલાવડી રાજ ચંદન બાગ ચડી ઘડયા બેસ-
વાનો લાગ ત્યાર આવો મારા સુંદર શામ પુરીશું હમયાની હામ
કાગળ લગ્ન પોપટ રાજને આપી રાજ ખુશી થયો શાવળીમા સ.
ખીઓની સાથે બંદી બજારમાં થઇ ચાલી જાય છે તે જોઇ નગ-
રીના લોકો બાન જુલી ગયા છે અને તેના મોહમાં મોહ પામી અંધ
બની ગયા છે વાહ મેનકા લાલ રતી રંબા કરી રહ્યા શાવળીમા
નદીમાં લગી દોહરો ધન ધન નદી બર રામદીને ધન લીલાંરે લીલા
તાડીયા થોકે થોકે દેહશ ને વળી પદમથી પુતળીઆ ચોપાધ-પદ-
મણી પુતળિયાં કપુકે જેમ વિજળી એકથું એક અલખેલા મુખરે
અતી ઉજળી નજરો તણું ન્યાલ લીએ બેડ તાળિયા કે ધનરે બમેશર
બાગ રમતી શકુ સાહેલીઓ આંખે આંખે મહા આ મંડળને જોઈ
રાજાએ વિચાર કીધો કે હું છોટો જઈ તો ઠીક એમ ધારી પોતે ન
દીની સામે તીરે જઇ પગ ધોવા માંડ્યો એટલે શાવળીમાએ પોતાની
સાહેલીઓને લાંબો હાથ કરી કહ્યું કે આ કોક આપણા સામે
બેસી પગ ધોવે છે ને રાજને લાંબો હાથ કરી સમક્ષમાં ચંદનબાગ
ખતાવ્યો કે તમે બાગમાં જાઓ હું આમને રસ્તે વળગાડીને આવું

હું પેલી સાહેલીઓએ રાજને જોઇને કહે છે કે અમે છોડીએ ર-
મીએ છીએ ચંદન બાગમાં ગયા અને આસોપાલવના ઝાડ તળે
જઈ બેઠા દોહરો-એકથી એક એક અલબેલાડીને વળી નાવા તે
બેઠી જોને નાર પદમણિ, વળી પુતળીઓની જુવે હાર ચોપાઈ—
પુતળીઓની હાર જોને ઝાંખું કામની હાથી નકારખાય ધ્રુવે છે
કામની પછી શાવળિંગાએ વિચાર્યું કે મેં રાજને બાગમાં મોકલ્યા
છે અને હું અહિં રમત કરું છું તેથી અકળાશે માટે લાવ જઉં એમ
ધારી પોતે સાહેલીઓને કહે છે સોહરો-જોવા જોવા જણાય છે ને
ત્યાં એક જાણિયાઓ માંછિજ રહે જુદી સાખ્યો ભરેને દરબારમાં
જઈ જઈ દંડજ કરે તે હમણા બાહરો મયો છે તે જશે એટલે
આપણે જઈશું ત્યાં સુધી આપણે આંખ મીચામણી રમીએ પછી
બીજી સંતાવા કાળે જુદી જુદી નાદી અને શાવળિંગા નાદી તેવીજ
બાગમાં ગઈ દોહરો—સાસરે આંખો જોને આંખલી ને વળી દીઠી
છે ઠાડમ કે કેરી દ્રાક્ષ આસોપાલવને ઝોળવે ગોરીએ કેરમાં માંડી
છે વાટ દોહરો—શીરપર છુંટી લટીયાને વળી છુટે પટે આલી જય,
પદમણિને તો પ્રેમ ધણો ધણો ધણોને વળી લાલજ આંખો જોને
થાય શાવળિંગા ને સદેવંત મહા કામાતુર થાય છે ને શાવળિંગાના
માથાના વાળની લટો છુટી ગઈ ને કામના કેશમાં આંખો લાલધુમ
થઈ રહી ને પોતતને ઠંડા પવનની ને ફુલની સુગંધીથી ધણે પ્રેમ
ચકે છે પછી સદેવંતનો હાથ ઝાલી ચંપાની ગટામાં લઈ બેઠી ને
સદેવંતને કહે ચોપાઈ—ઓ અલબેલા રાજ્ય સદા તમે આવીયા
સુતાને સદેશ, લખીને તેડવીઆ હું કુવારી જઉં રાજ વારી વારીયાં
નયનના બાંધ્યાં કાંઈ જન્મારો અમે હારીયા અમે આવ્યા તમારી
વાડીય છેલ્લખીલા આવોને મોજો માણીએ ચોપાઈ—અમેલે કીધાં
અવલ નાંખી ગળામાં આવડી ઉભા છે જોડા જોડ ચંપા કેરી છાં-
ચડી મેલો છખીલા શામ મોડુ મારૂ ભામશે અમે ચુકી કહીશું વેણ

કડવાં તમને લાગશે એવું કહેતાજ સહેવંતને રીસ ચઢી કે રાંઠને હું
 હેતમાં પ્યાર કરું છું ત્યારે એ ઢળી એવી મોટાઈમાં જાયછે તેથી
 પોતે આગા બેઠા ને શાવળીંગાને કહે ચોપાઈ—ઓરે નારી અબજુશુ
 મારે નવી પ્રીતથી લેવા આવ્યો રાણીજનાં રીતડી પ્રીછોના પરીણામ
 છે તે તો અમે જાણીયાં આલો અમારી વહાલા કરો વાણીઆ મારો
 અપ નથી એવા રાજના રીશના વચ્ચ સાંભળી શાવળીંગા નરમ થઈ
 મનમાં કહે છે કે હું તો હસતાં હસતાં કેતી હતી અને એ તો પાછા
 રીચાયા હવે સમજવું એમ કહી છે ચોપાઈ—બીજું એતો સાહેલીઓ
 ને સાચ જીવત જો તેઓ રહ્યા નાંખ્યો ગંગામાં હાથ અંખોડા રેજે
 રહી તેને દયાવ્યું મોડુરે હાથ મોડું મારું ભાગશે મુજથી કેમ દેવાશે
 માળ શાણો રાજ લાજશે રાજ કહે ધડીમા હસાન ને ધડીમા તર-
 છોડી નાંખે છે ને ધડી પછી તો તું પરણીને જવાની છું માટે મારે
 તો પ્રીતી કરવી નથી ધડી સાર ક્યાં પાછો તારી પાછલ સોમના
 કરતો ફરું તે સાંભળી જ્ઞાનલીંગા બોલી વળી એવું શું બોલોછોરે
 આપ વરતો સહેવંત કહે ને વળી હૃદયામાં રાખજો પ્યાર કોલ આ-
 પમા તે પાળજોને નરક ધરતી નથી ઢાંકણુ વાડ. દોહરો—જેવાં વચન
 ગોરની વાડીએને વળી એવા તે અહીંયાં તું માન, કુડ કપટ તજો
 કામનીને વળી અમે તમારારે મનમાં આવું સાંભળો શાવળીંગા ધણી
 ખુશી થઈ રાજનો ધણો આગ્રહ જોઈ પોતે રાજને લઈ ચંપાની
 ઘટામાં જઈ પોતાનું ચીર પાથરો બેઠા. ચોપાઈ—ચોવડા કીધા ચાર
 પીતાંબર પાથરયાં નાખી ગજાનાં હાથ, સજ્જને સારજ કરવા બેઠા
 જોડા જોડ લાગે બહુ સારીયા નાની સરખી સાહેલીઓ આવીને પો
 કારીયાં એ સાંભળી શાવળીંગા ઝૂં ઉઠી અને રાજ ઝૂં જોડે સંતા
 ચો હવે શાવળીંગાએ સાહેલી કહેકે તું કાની સાથે વાતો કરતી હતી
 શાવળીંગા કહે તું આંધળી થઈ હમણે હોય તો જો હું આપણે રમતાં

રમતાં તે વખત સાતાઈને બાગમાં દોડી તે દોડતાં દોડતાં મને શળ પહી ઐટલે માંડ ચીર પાથરી અહી સુતી ઉંડ કરતી તેથી તે બપુનું કે કાઘની સાથે બોલે છે તે સાંભળી વાહેલી બોલી દોહરે—તમે જો ટાને બંને બાયાંને વળી સોળ સાહેલીઓનો સાથ આ તેના બેલ સાંભળી શાવળીંગા નાની સાહેલીને કહે છે દોહરે—નાની સરખી સાહેલીને વળી મરજે તારો જાને વીર; વાલમ મારો વીથોગે ગમે ને હું તો સુખ ન પામી શરીર શાવળીંગા મંદીરમાં આવી મહાદેવને કહે વા લાગી કે ચોપાઈ—દેરી ઐટલાં દેવ પથરા મેંતો બપુવાજ્ઞાવળીંગાએ સોનાનું છત્ર સદા શીવને ચડાવશું સદેવંત પેલી નાની સાહેલીને ગાળો દેતો દેતો પોતાતે મહેલે ગયો પીઠી ચોળવા સાદ શાવળીંગાને શોધવા લાગ્યા આ વખતે તે ક્યાં ગઈ હશે શેઠે માલુસોને શોધવા મોકલ્યા શાવળીંગા આવી ચોળાવવા બેઠી સખીઓએ મંજળગીચ ગાઈ પીઠી ચોળી ને પદ્મશા શેઠે સીપાઈની સાથે રાજાએ નોતર મોકલ્યું રાજાએ તે માથે ચઢાવી આવકન સજ થઈ સદેવંતને તમયાર થવા કહ્યું સદેવંતે કહ્યું કે શરીર સાર નથી તેથી હું આવીશ નહિ જાઓ રાજા ઠાઠમાઠથી વરઘોડામાં દાખલ થયો શાવળીંગાને વરઘોડો વાજતે ગાજતો ધરતોધરતો બળ્લર વએ થઈ સોનેરીયા ચોકમાં આવ્યો ત્યાં વાજત્રની ધુમ મચી રહી તથા બંદુકના અવાજ સાંભળી સદેવંત પોતાની અગાશીમાં આવી જુવે છે તો ઇંદરધટા થયેલી જોઈ કુંવર ખુશી થઈ બોલ્યોકે મેળાપ તો નહિ થાય પણ તેણે જાણાર કેવો સજયો છે તેતો જોઈ જોઈ એમ કહી પોતાને શણુગારસજે છે દોહરો જરકશી જામે પહેરીઓ વળી માથે તે કસખી મોર; રત્ન જડીત શીરપેચ બાંધીઓ ને દીશે છે ઝાકકજોર કલગી તારા શોભલા ને વળી ગળે મોતીયન કેરો હાર કમરે શેલા લપેટીઆ ને એમાં ઝુકી રહી તરવાદ કમર રસમાં જાગીઆ સજ્યા શોભીતા હથીયાર તરકસ તીરક

માન હેમ જડયા હરડા શોભતા, સોનેરી ગરકાવ વાગે ઘોડાને ધુધરા આવી રીતે ઘોડેસ્વાદ થઇ વરઘોડા સાથે જાય છે.

ચોપાઇ-મહાજન મોટા લોકે કુંવરને વખાણ્યો આજ્યો સોનેરી માય તેજને લેઇ તાણીયા જ્યાં સદેવંતે શાવળીંગાનો ઘોડો જોયો એટલે રેવંતને ખેંચી તેની થડમાં જઈ ઘોડાને ધીમે ધીમે ચલાવવા માંડ્યો પણ શાવળીંગા સદેવંતના સામું જોતી નથી તેથી રાજા ગુસ્સે થઇને કહે છે કે રાંડ મને તો કહેતી હતી કે મારે તમારા વિના બીજો ભાઇ ને બાપ ને આતો પરણવામાં ગાંડીતુર થઇ મઇ છે, તેથી ચાત્ર યાછા એમ ધાદી પોવાના રેવંતને આગ્રહ મારી રાજા કહે છે કે ધેર ઘેર ચલાવા આ કાગળની વાડીમાં સારંગીના સાસ ક્યાંથી હાલ ને અમથા ઉદાસ થવું પડે છે આવા રીસના વાક્ય સાંભળી શાવળીંગા વિચાર કરે છે કે રાજાના સામું ન જોયું તેથી રીસાયા પણ શું કરું આટલા લોકમાં કેમ ખોલાવાય જો કુલેકે ઉતરે ને હું મહેલમાં ગણેશ આગળ વર તોરણે આવે ત્યાં સુધી એકલી રહીશ તે વખતે સ્ત્રી રૂપે આવે તો મેળાપ થાય એમ ધારી પોતે રાજાને સાનમાં સમજાવે છે. શાવળીંગા પોતે એક હાથમાં શ્રીફળ લઇ બીજો હાથ ઉંચો ફરી ચુંદડીનો ધુમટો તાણી ચુડીઓ ખખડાવતી રાજાને બતાવું કે તમે સ્ત્રી થઇ મારે મહેલે આવો હવે વરઘોડો ફરતો ફરતો ધર આગળ આવ્યો ને ઉતર્યો એટલે શાવળીંગા ગણેશ આગળ જઈ ખેડી અને સાહેલીઓ તેના શણગાર સજ્જ તથાવાર થઇ નાકમાં વાળી રહેતી નથી તેથી તે ક્યાંવં છે એટલે સદેવંતની રાણી ઓચિંતી આવી તેને કહે છે કે હે રાજા વેહ ન હોય તો લાવો આ સોયો ધાલીને પાડુ સદેવંત પાટમદેને જોઇને મનમાં શરમાય છે ને પાટમદે તેને ધણા મેણા મારે છે રાજા કહે રાંડ તું મારી ફજોતી કરે છે આ પછી રાણી પણ રાજા ધણું ચીડાયાથી છાની રહી અને સદેવંત મહેલમાંથી ઉતરી રમણુમ કરતો શાવળીંગા પાસે

જવા લાગ્યો તે જોઇને શાવળીંગાએ કહ્યું કે પાછળ થઇ બારીએથી આવો. સદેવંત ત્યાં જઇ શાવળીંગાના મહેલમાં જઇ પલંગપર બેઠો, અનેક પ્રકારનો ખુશબોદાર તેજના લાવી મુક્યા અને તમામ રંગ મહેલમાં અતરની ખુશબો હડી રહી છે તે જોઇ સદેવંત ઘણો ખુશ થયો કે આવું મુખ મેં રાણી સાથે ભોગવ્યું નથી પછી શાવળીંગાને સદેવંત કહે છે હે શાવળીંગા કાલે તું તો પરણીને ઘેર જઇસ ત્યારે તે બોલી હે રાજા હું તો આ જીભથી જાઓ નહિ કહું ને આવી એકાંત તમને નહી મળે માટે એસો પછી બંને પલંગપર બેઠા હવે સદેવંત કહે હે સ્ત્રી હજુ સુધી તમારે ને મારે કંઇ છે નહિ માટે મને મુકીદે તે સાંભળી શાવળીંગા કહે છે હે મહારાજ હું તો તમારી દાસી થઇ ચુકી છું. ચોપાઇ—નાના કહેતાં નાર, પરાણે ના હોય પ્રીતડો મહારાજ નને ઘેર ના આણુ મારા રાજવલાની રીતડી, રાજવળાની મતલબ તે જાણે અમારી દાસી ના માજન કયાંથી કયાં માણસ વેપારી તમે વાણીયા. હે સ્ત્રી તું પરાણે પ્રીત કરીશ એમા શું તે સાંભળી શાવળીંગા પોતે રૂદન કરે છે ને કહે છે. ચોપાઇ—જળ કરીને કોઇ, રાજા તમે મને છોતરી; આવ્યા નમેરા નાથ તમે ઝાઝુ કરી આ તમ પ્રાણુ આધાર જીવવું નથી તે જાણીએ, સાચુ જાણી જો રયામ પ્રાણુ અમે પાડીએ તે તો અમે જાણીએ લડથડતી જાતનો વર ગમતો નથી વાણીઓ, રાજા દયા લાવી શાવળીંગાનો આગ્રહ જોઇ મહા કામ તુર થઇ રહ્યા તે શાવળીંગાના કોટમાં હાથ ધાલી પલંગપર જઇ બેઠો પછી રાજા થઇ સદેવંતને કહે છે. ચોપાઇ—મુખીપરતા રાજ પધાર્યા મારે ઢાલીએ, ધન ધન મારો અવતાર લાખેણો લાવો લીજીએ હમયા કેરા હેત બેઢે બતાવીયા લીલાવતી નણુંદે આવીને પોઠારીયા તે સાંભળી શાવળીંગા કહે છે કેમ કરોશુ રાજા કહે ભોગ તારા મેં તો તને કહ્યું હતું કે તું મને અડીથી જવાદે પણ તને વાતોનો રમ સુનો

રહી ગયો હતો હવે તારી નજરમાં આવે તેમ કર. તે સાંભળી
 કહે છે રાજા તમે શું કરવાને મુજાઓ છો દેવલમાં જાઓ અને
 હું પણ ત્યાં આવું છું તે સાંભળી સદેવંત કહે છે હે શાવળીંગા
 આપણે સારા માણસના છોઈ થઈને સમે કેમ બંધાર નીકળીએ તે
 સાંભળી શાવલીંગા કહે છે તમે નહીં આવો તો અમે માથું કાપી
 શક્તીને અર્પણ કરીશું તે સાંભળી સદેવંત કહે છે હે સ્ત્રી તારો પ્રેમ
 મારા ઉપર ધણો છે તેથી હું દેવળમાં ગમે તેમ કરીને આવીશ એમ
 કહીને રાજા નીચે ઉતરે છે રસ્તામાં શાવલીંગાની નણુંદ લીલાવતી તેને
 અથડાઈ સદેવંત ચાલતો થયો તેથી લીલાવતી શાવલીંગાને કહે શાવ
 ળીંગા આ ગયો તે મને પુરૂષ જ્યો લાગે છે હે લીલાવતી રાજાની
 કુવરી મારી બેન પણી છે તે મળવા આવી હતી એટલામાં ચોર ચુડો લઈ
 ને પહેસવવા આવ્યો શાવળીંગા કહે કે હતો ચુડો પાનેતર પહેરવાની
 નથી માટે તમે મને કાંઈ ઉપાય બતાવો વળી તેણે ગોરને લાલચ બ-
 તાવી એટલે ગોરે જાણ્યું કે આ રાંડે ધાદ્યું છે તે આવ કરશે ને હું
 મેલીશ એટલું માઈ જશે માટે વર મરો કે કન્યા મરો ” એમાં શું
 એવું ધારી ગોર કહે છે ચોપાઈ-કોઈ સરસ ઉપાય શોધું શું અમારૂં
 જાય કહેશે તે કરશું અમા આવું સાંભળી શાવલીંગા ખુશી થતને
 ગોરને હજાર રૂપીઆની વીટી પહેરાવી દીધી ને ગોરને કહ્યું કે હું મારી
 લવીંગીઆ દાસીને મારો શણગાર પહેરાવીએ બેસાડુ તેને પરણાવી જા-
 નીવાસે લઈ જાએ આવું સાંભળી ગોર લલચાઈ ગયો અને વીટી લઈ
 બોલ્યો કે બેન કાંઈ શીકર નહીં તારા કામમાં કહેવું પડે રચી રાખે
 લા ચોક્કા પ્રમાણે ગોર શાવળીંગાને બદલે દાસીની સાથે વીધીયા પ-
 રણાવ્યા દાસીના લુગડાં હતારી પોતે પહેરી લીધાં અને કાઠન જાણે
 તેમ દાસીને કાઢી અને પોતે શેઠની પાસે મઈ તેને જોતાંજ તેના
 તેજમાં શેઠ અંજાઈ ગયો ધીમે લીમે બાન આવતા શેઠ શાવળીંગાનો

કર પકડી પોતાની પાસે બેસાડીને કહ્યું કે હે મંદુરા રાત બહુ મધ છે માટે ચાલ શયન કરીએ ત્યારે તે બોલી દોહરો—મેં માનીતી માન-તારે મને મળશે રૂપાશા કંથ; પ્રથમ પુણ્ય મહાદેવનેરે આત્રી રથળ એકાંત રૂપાશા આવી તે બાધા રાખતા હશે આટલી રાતે જતા તમે ડરશે નહીં સાવળીંગા એકદમ મંદીરમાં જમ્મને કહ્યું કે હે રાજા ઝટ પટ કમાડ ઉઘાડો નહીં તો મારૂ કાળજી દાટી જશે કાંઈ જવાબ નહીં દીધાથી સાવળીંગાએ કહોટો વાળી દેરા ઉપર ચતી સિખર ઉપર માંહી પેઠી ઘોર ઉંઘમાં પડેલા રાજાને જાગૃત કરવા છતાં રાત રૂંદન કરતી હાથ વડે માથાના વાળ ઉખેડવા લાગી આ જોષ પોપટની ખાત્રી થઇ કે એનો પ્યાર પુરેર છે સાવળિંગા એ કેદમાં પડયો છે શા માટે તું મરે છે સાવળિંગા-તું એને કહેજે કે સાવળીંગા આવીને મધ પોપટ. તું સદેવંતના હાથે ધાવ લખી જ એટલે તેની ખાત્રી થશે એમ કહી લખવા બેઠી તે વાંચી પોપટ કહ્યું કે એવા શુકનથી રાજા મુઝામ જશે માટે કંઈ દીક લખ કે કંઈ અડચણ નડે નહીં દીક છે એમ કહી સાવળિંગા લખે છે દોહરો—કારે ઘડે કુંવારકા ને જોળે અખાણુ જવગર એવા સુકને વળી હનમંતને હરણા જલો ને જમણાં બલાં તે વળી વળતી ડાબી બણી છીંક ડાબી ધા જમણીને વળી મોડું ફાડીરે જાય આવે સુકને જો ચાલીએ તો સેહેજે મેળાવો જોને થા તરવર ઉપર તેતર લાવે વળી ત્રણ ત્રણ શબ્દ કરત રેવંત ઘોડો હાંકજેરે તો સમુદ્ર પાર ઉતાર ચોપાધ-સારા સારારે શુકન જોષ વાલમાં વહેલા આવજો નાના મોટા સંગાથ બલા નવ વાવજો પોપટ કહે છે કે આ કખાટ પર લખ સોહસો આંખે આંસુડાની ધારા કામની ધાવ લખે કખાટ જો બન મારૂ બાળેવેશ કયાં ધસી જાઓ પીઉ પરદેશ આંખે. આધતર અ-લખેલી ઉઠવા સુના સદેવંત રાય મજલુવ લુટીયા પ્રિતોના પરિયાધ તે તો અમૃત જાણીઆ આવી છે રાણીજીની રીત તે કેમ વરાળે વાણીઆ

સુણ સદેવંતરાય. અણલ કર્યા આકરે, હું છું બાળ કુમાર જાઉં
 સાસરે આવી તરેદથી શાવળીગા બોલી એટલે મંડાઇ બતરીસ પુત-
 ણીઓએ દાંત કહાડ્યા ને શાવળીગા પુતળીઓને કહે છે પુતળીઓ કહે
 તારી બેન થઇને સદેવંતની સાળી થઇને સાખ કોણ પુરે ત્યારે શાવ-
 ળીગા ગરજની भारી કહે છે. દોહરો—સુણી સભાને સુણ સાંભળી ને
 સુણ બત્રીસે પુતલીયા સદેવંત જાગે સાખ પુરજે મારા સગીરે નણ-
 હીયાં શાવળીગા ધાવ બાપી રહીને જતી વખતે મનને કહે છે. દોહરો
 તો વણીકે બોળવીને વળી કંતો ગઇ છે સાથ પરનારી શુ પ્રીતડી તમ
 કદીયે ન કરસો કોઇ, ભુલ ન કરસો કોઇ પરનાર શુ પ્રીત થઇ ગઇ
 ગઇ જાતે તેહ રાણીની રીતડી પ્રીતના કરમાણુ તે તો મે જાણી કડવા
 કીધા રાજન વહાલા કીધા વાણીયા રાજના કરોમાંથી જેમ તેમ
 પોષ્ટ છુટા થઇ ઉડીને જતો રહ્યો પછી ઉદાસ થઇ પોતાને ઘેર
 આવી એક ઘોડો લેવા સાર કોઠામાં ગયા તે વેળા રાણીએ દીડા એટ-
 લે તે કહેવા લાગી કે હે રાજ શાવળીગાએ તમને ગાડાતુર બનાવી
 દીધા છે તે હું જાણું છું પણ વિચાર તો કરો કે મારા જેવી રાણી
 છતાં તમે એક વાણીઆની છોકરીમાં શું વધારે દીડું તે ભુત જેવા
 બની ગયા છો ત્યારે રાજ કહે છે હે સ્ત્રી શાવળીગા બરાબર બીજ
 કોઇ દુનીયામાં નથી ને તું તો એક એની દાસી બરાબર છું એવું
 સાંભળી રાણીને રીસ ચઢી તે કહે છે કે શાવળીગા ઉપર એટલો બધો
 મોહ છે તો કેમ તેને લઇ જવા દીધી માટે તમને શરમ છે એવી રી-
 તના રાણીના મરમના બોલ સાંભળીને સદેવંતને ધણે ક્રોધ ચડ્યો
 તેથી રાણીને કહ્યું કે તું શું કરવા બડબડાટ કરે છે જો તો ખરી એને
 લાવીને પટરાણી કરું તોજ માઈ નામ સદેવંત એટલુંજ કહીને પોતે
 તેજ વખતે એકલો ઘોડાપર સ્વાર થઇને બારોટને બજાર પુછી ઘોડાને
 વેતો મુક્યો વચમાં જોતાં ગોવાળીઓ રાજને કહે છે કે, દોહરો—સાંજ

સોનેરી ઘોડો જરકશીને વળી અલબેલારે અસ્વાર ઉભા રહેરે મારા ઠાકરા ને કહું શાવળીંગાના સમાચાર તે મને અહીં ખેસાડીને મધ છે ને કીધું છે કે રાજા આવે તો કહેજો કે શાવળીંગા તમારી વાટ જોઈ હમણાંજ મધ આવુ સાંભળીને રાજા ચાલતો હતો એવામાં રાત પડી તેથી રસ્તામાં જોકે દેવળમાં જઈ ઘોડો બાંધી ભુખ્યો તરસ્યો સુઈ રહ્યો હવે શાવળીંગાની પાસેથી માલજી મધ ને શાવળીંગા એકલી બેડી છે એવામાં શેઠ દુકાનેથી આવ્યા ને કહે હે કામના રંગ મહેલમાં સુઈ રડીએ શાવળીંગા કહે છે કે હાલ મારે નીયમ છે પીયરથી આવતા માનતા માનીતી કે ખેમ કુશળ સાસરે પોચીશ તો સાત દીવસ સુધી એકાંત સુઈ રહીશ એવું સાંભળીને શેઠ ખુશી થયા કે મહારી સ્ત્રી મહા અતુર છે એમ વિચારી પોતે તે આરડાના સુવાના હોલમાં ભોંય સુતા છે એટલામાં મધરાતે શાવળીંગા ઉદાસ થઈ કે સદેવંત તારે માટે તો પ્રપંચ તળું છું એવી રીતે સોચ કરતાં સવાર થયું એટલે શાવળીંગાની દાસી અને ગામના રાજાની કુંવરીની દાસી બંનેને દોસ્તી હતી તેથી તે રોજ નદીએ નહાવા મધ છે અહીં આં સદેવંત પણ નદી ઉપર પાણી પીવા બેઠો પણ પોતાની પાસે વાસણ નથી અને ખેબેથી પીએ તો હથેળીમાં લખેલું ધોવાઈ જાય માટે જનવરની પેઠે મોઢેથી પાણી પીધું તે જોઈ શાવળીંગાની દાસી કન્યાવતી કુંવરીની દાસીને કહે છે ખેન આ કોઈ મોઢે પાણી પીએ છે તે ગાંડા જવો હશે કે શું ? સાંભળીને કુંવરીની દાસી હોંશીયાર છે કહે જ એ કોઈ કામી પુરુષ છે હવે ધાવ લખેલા છે એતો કોઈ મોટો માણસ છે જેવા તેવા નથી એમ કહીને બંને જણીએ ધર ભણી ચાલી ને કન્યાવતીની દાસીએ તેને ઘેર જઈને કહ્યું કે તમે ઉંચા વર વરવા ધારો છો માટે મનખો સફળ કરવો હોય તો તમારા લાયક વર નદી કીનારે આવ્યો છે હવે શાવળીંગાની દાસીએ પણ બધી વાત શાવળીંગાને કહી તે સાંભળી શાવળીંગા વીચાર

કરવા લાગી. કે નહીં સદેવંત કું વર આવ્યા હશે માટે માલજી આવે ને ખખર કહાવું એવો વીચાર કરે છે અને કનકાવતી પોતાની દાસીને તથા કેટલીક સખીઓને લઇને તે નદી ઉપર ગઇ ત્યાં સદેવંતને બોલાવવા ખુબ પ્રયત્ન કરે છે પણ સદેવંત તેના ઉપર કાંઇ ધ્યાન રાખતો નથી તો પણ કનકાવતીએ બોલાવવા સારું પોતાનો મોતીનો હાર તોડીને મોતી લઇ કાગડા ઉડાડવા લાગી ચીરણમાં કાંકરા ભરી પછાડે છે વળી નખ વતે ટીપે ટીપે ધડો ભરવા લાગી પણ સદેવંત તેના સામું જોતો નથી ત્યારે કનકાવતી બોલી.

દોહરો—નખવતે ધડો તે ભરાયો વળી મોતીએ ઉડાડ્યા જોને કાગ કાંકરે ચીર કુટી શડીયુંરે વળી તોએ ન બોલ્યો ટમ એ રીતે તેનું બોલવું સાંભળી કુવરે વિચાર્યું કે મને ડગ કીધો માટે ઉતર આવ્યું,

દોહરો—નથીરે શહેર ચોરી મારને કાંઈ નથીરે બોલ્યા તે રાગ એવી વીમાશણ ના કરું તો કદી ના વીજોગનો ત્યાગ એ રીતનું. સદેવંતનું બોલવું સાંભળીને કનકાવતી સોહિત થઇતે ખુશ કામાતુર થઇને તે વખતે નીમ લીધેલો કે વડું તો આ આને ઝાંઝા ભાઇ ને બાપ, સદેવંત કોમું સીને વાત કહીશ નહીં કેમકે તું રાગની કુવરી છે તે તને કોઇ નહીં કહે પણ મારતો માથું જાય અને સદેવંતનું વચન તે સાંભળી કનકાવતી કહે કે તમારા સામી કોઇ આખ ઉંચી કરે તો તેની આખ ફેડાડવું ને તમે મરો તો હું મરે રાગ હું તમારી સી થઇ ચુકી છું માટે વરશો તો ઠીક છે નીકર હું મરીશ એ રીતે કહીને કનકાવતી પોતે પોતાના મહેલમાં મઇ હવે આવલીંગા કહેજો મારા પ્રાણુ પ્રીય સદેવંત રાગ નદી ઉપર આવ્યા છે માટે તેમની પાસે વાડો છે તે તારે સ્વેર ઉતારજો પછી બાવાનો વેશ લેવરાવી મહારા મહેલે મોકલજો જ્યારે હું તેમને જોઇશ ત્યારે અન્ન પાણી લઇશ વાહરે જાણજી પણ વખત જોઇને બોલી વાત ખરી પણ મને ખરચી પાણી

તે સાંભળી સાવળીંગાએ શેઠની પેટીમાંથી પચાસ મોહોરો કઢાડીને
 આપી તે લઘુ ખુશી થઇને માલણ કનકાવતીને મેહેલે ફૂલ આપવા
 થઇ તેને કનકાતી કહે જે મારે જેવો જોઇએ તેવો વર નદીને
 કીનારે આવ્યો છે તને તેડી લવીને સારી સાથે પરણાવશે તો તારો
 શેણ નહિ ભુલું એમ કહી એક હજાર રૂપીઆનો દાગીનો માલણને
 આપ્યો તે લઘુ કહે કે બાપ કાંઇ ફિકર કરશો નહિ આજ
 હું તેજ કામમાં છું એમ કહી માલણ ઘેર આવી પોતાના ધણીને
 સમજાવીને નદી ઉપર આવીને સદેવંતને જોઇ નખરા કરવા લાગી
 મદેવંત વિચારે છે આ બધું ગામ આવું છે કે શું પણ જેનાં સાથે
 આપણે આવ્યા છીએ તેના મેળાપ કેમ થાય જે ઘોડા ના
 હોય તો હું એકલો ગામમાં ગમે ત્યાં ફરીને ખખર કહાડત એટલામાં
 માલણ પાસે આવી પુછે છે દોહરો—કીયા દેશના રાજવી ને વળી
 કીયા તમારાં ગામ શારે કારણ તમે આયાયારે વળી શું છે તમારે
 કામ સદેવંત કહે છે દોહરો—નથીરે અમે રાજવી ને વળી છોટે અમારાં
 ગામ આવીયા તોએ પરણુમારે ભુડી ચાકર રહયાનું કામ માલણ કહે છે
 દોહરો—ચાકરે જોયાં નથી સાહેબાને વળી સો સો નોકર તમ
 ઘેર આવ્યા છે કુળવંતીને કારણને વળી અસલ વચન શું કહો
 સોહલો કોણ નમરમાં રાજ રાજ કરેઅને કોની દવાઈ ફરે તારા
 શહેરમાં સુખીયા કોણ તે વાત મુજ આગળ કહે માલણ સદેવંતનું
 કહેવું સાંભળીને કહે છે સોહલો—રાજવીરમદ રાજ કરે પૃથુરાજની
 દવાઈ ફરે એક દુખીયારી રૂયાસાની નાર તેના તમે લાગો અગુસરિ
 આવા માલણનાં વચન સાંભળી સદેવંત હસી પડ્યો તે કહે છે
 હવે તું મને તારે ઘેર લઇ જા પરથમ તો મારા મનમાં આવ્યું
 હતું કે હમણાં એક આવીતી તેવીજ તું હજી પણ હવેથી તને મારી
 એન ગણીશ માલણ સદેવંતને કહે છે મારે તો ચીર જોઇતું નથી

પણ એક વચન આપો ત્યારે સદેવંતે વચન આપ્યું માલણ ક કહે
જે હમણાં સ્ત્રી આવી હતી તેને તસારે પરણવી પડશે સદેવંત કહે
હીક છે પરણશુ એટલે માલણ સદેવંતને લાઇ પોતે અગાડી ને રાજ
પછાડી એવી રીતે ઘેર આવે છે ત્યારે પોતાના લોકો સદેવંતને પુછે
છે કે ભાઇ તમે કાણ છો ત્યારે સદેવંત 'તેમને જવાબ દેતા નથી
ચનકાવતી પિતાની પાસે જઇ કહે છે કે પીતા જે હું જળદેવતિને
ધુમ્ધાવર વરવાની રાજ ગાગર ખેસાડી પુજતી હતી તેથી મને મારી
મરણ પ્રમાણે વર મળ્યો છે વીરમદે રાજ કહે છે કે કાણ છે કાનાવતી
કહે કે રાજ શાહીવાહનનો કુંવર સદેવંત આપણા નગરમાં આવ્યો
છેતરાજ કહે અહીંયાં તેને એકલો આવવાનું શું કારણ છે. તેના શહે-
રના નગર શેઠની કુંવરી શાવળીંગા કનીને આગણા ગામના રૂપા
શેઠ પરણીને લાવ્યા કહે છે પણ તે તેને પરણી નથી કેમકે તે તો
કુંવારી હતી તે વખતથી સદેવંતને વરી ચુકી હતી કપટથી એક દાસી
સાથે પરણાવ્યો હતો પણ ત્યાર પછી સદેવંતને તેનો મેળાપ થયો
નહી તેથી તેને રૂપાશા અહીં લાવ્યા હતા. પણ હાલતો તે સદેવંત
પાસે આવી છે ને આપણા મહેલમાં તેમને ખેસાડ્યા છે માટે મને
પણ વમની સાથે પરણાવો હું પણ મનની સાથે સદેવંતને વરી ચુકી છું.
પછી રાજાએ તે વાત કબુલ કરી પણ શાવળીંગા પરણ્યો નથી તે
વાતની ખાત્રી કરવાને રૂપાશા શેઠને ખોલાવીને પુછ્યું ત્યારે તે કહે હું
પરણ્યો છું. શાવળીંગા દાસીને ના પરણ્યો હોય તો દેવળ ગોરને ખો-
લાવો ને પુછો તે બધું કહેશે પછી રાજાએ શેઠને કહ્યું કે એમ કરવું
છે શેઠે વિચાર્યું કે જેનું દિલ મારા ઉપર ખીલકુલ નથી વમ છતાં
ઘેર આવતા નથી ને જમરજસ્તીથી તેડી જઇશ તો આખરે મોતની
નીશાની છે, જેને એક વાર તો કેદ ખવરાવીને ગઇ તે ખીજે હાડે
માલમ પડી માટે જવાદે વળી ખીજ પરણીશું એમ ધારી શેઠ કહે એની

પ્રુશીમાં આવે તેમ કરે મારી કાંઈ અડચણ નથી એમ કહેવાથી રાજાએ જાણ્યું કે આ કુંવારીજ છે પછી રાજાએ પોતાની કનકાવતી કુંવરીને તથા સાવળીંગા બનેને મોટા ઓછવ કરીને પરણાવી રાજાએ એક મહેલ તેમને રહેવા સાર જુદાં આપ્યો, તે માંહે બંને સ્ત્રીઓની સાથે સદેવવત ખુબ રંગભોગ કરતા કેટલાએક દીવસ થયા પછી શાવળીંગા કહે છે સ્વામી હવે આ રણે તો આપણા શહેરમાં જન્મ્યો તો ઠીક એવું સાંભળી સદેવંતે રાજા વીરમહેવના પાસે રજા માગી કે રવે બમને અમારા દેશ વીદાય કરો પછી રાજાએ તેમને ઘોડા હસ્તી ગાડીઓ વિગેરે કેટલું ધન આપીને વિદાય કર્યા હવે જે જાન્યક તથા ભાટ વિગેરેએ કાંઈ સંભળાવી સદેવંતને પ્રુશી કર્યા તથા સદેવંતે તેમને રૂપીઆ ખુબ દાન આપ્યું. પછી પોતાને ઘેર જવાને તેણે રથ ચાલતા કર્યા તેમાં જે સ્ત્રીઓ કનકાવતી સાવળીંગા તથા સદેવંત એ ત્રણ એક રથમાં બેઠા અને ખીજા સ્વારો હાથી ઘોડા તથા ગાડીઓં બેસીને ત્રીજે દીવસે સદેવંત પોતાના આપના ગામમાં આવીને પોતાના રાજાને શ્રવે હકીકત સાથે ખબર કહાવી પછી રાજાએ ગુસ્સે થયે વિચાર કર્યો કે થારે એકજ કુંવર છે માટે નેમની મરજી પ્રમાણે ચાલવું એમ ધારી સદેવંત સામા ગયા તે પોતાના મહેલે તેડી લાવીને સદેવંતને માતાએ એ સ્ત્રીઓ તથા સદેવંતને હરખબેર ખેંચી લીધા.

ચોપાઈ-ઢીંઢીં વાગ્યા ઢોલ ઢોલ શહેર પોતાને આવીય મહેલની માંહ, મોતીડે વધાવીઆ ગરીબ ગરબાના કાવ સર્વના કાપીયા સર્વે રાણી શીર મેડ, શાવળીંગા પટોધર શ્રાપીઓ ગઢ થડકે કાચ કવિશ્વર ગયા શાખા બધી શાલિવાહન નામે તો તો અમર રહી ગયાં.

દોહરો—અષ્ટ જન્મની વાત આ, વાંચો સ્નેહ સહિત,

પણ સુનીતિને વશ રહે, તે પુરો પડિત.

કલિ કૌતક

(હાથરસનો હોજ)ગમે તેવી દીલગીરીવા ચિતામાં હો ખ
પછી આ પુસ્તકનું એક પાનું વાંચશો તો પેટ પકડી પકડ
હસાવી બસેર લોહીનો વધારો કરશે. આજેજ મંગાવી ખત્રી કર
બંને ભાગ સાથે પાકું સોનેરી પુકું છતકિ ૧૨ આના

અરેખીયનનાઈટ્સ.

(એક હજારને એક રાતની અદ્ભુત વાર્તાના બંડાર)અદ્ભુત અને
રસીલી વાર્તાઓમાં અરેખીયનનાઈટ્સ પહેલો દરજ્જો ભોગવે છે. દુનિ
યાનીમધી બાપાઓમાં તેનું બાપાંતર થયું છે. મહાન પુરુષ ગ્લેડ
સ્ટનપણ તેને માટે કહે છે કે 'જો કોઈ સાપામાં સારા એકસો
પુસ્તકો ચુંટી કહાડવાનું કહે તો તેમાં હું કદી પણ અરેખી-
યનનાઈટ્સને છુટ્ટા વગર નહીં રહું. " કહે આથી વધ
સાર સર્વિશીષ્ટ કથા જોઈએ ! ગ્લેડ કયા કાગળ પૃષ્ઠ ૫૯૦ સોને
પાકું પુકું છતાં કિંમત ર. ૩. પોસ્ટેજ ૪ આના રૂ. કાગળની કિં.
૧૧ ૩. પોસ્ટેજ ૩ આના.

અનંત રંગ

અથવા રાસક રંગવિજ્ઞાસ આ પુસ્તકની રચના કોકશાર રા
વિજ્ઞાસ અને અનંતરંગ જેવાં પ્રાચીન પુસ્તકો ઉપરથી થઈ
શ્રીપુરુષો વાંચી રહે તેનું સરળ છે. આ પુસ્તકમાં ઘણા પ્રયોગો
અને તે બધા નીતિને નાજી દોનારા લાંબુ આનુષ્ય આપન
યુવાન શ્રીપુરુષોના શારિરિક ધર્મ, પ્રધાન રાખી ચર્ચાવેલા
કિંમત માત્ર ૧૨ આના.

મળવાનું ઠેકાણું:—મહાદેવ રામચંદ્ર જાગુષ્ટે-મુકસેશ્વર.

ત્રણ દરવાજા—અમદાવાદ.

